

Kennum Kebóñcé na Jesus Kristu cal
Lukas Thiilne

Balanta Naga

Livro de Lucas

Todas as figuras são usadas com permissão de
Cook Communications Ministries International
© 1978, David C. Cook Publishing Co.
menos as figuras na pagina 18 e 26.

A ilustração na página 18 é Horace Knowles,
© The British & Foreign Bible Society,
1954, 1967, 1972, 1995.

A ilustração na página 26 é Louise Bass,
© The British & Foreign Bible Society, 1994.

© 2010 Igreja Evangelica
Projeto de Tradução da Guiné-Bissau

Primeira edição do livro de Lucas
na lingua Balanta Naga
Guiné-Bissau
Imprimido em Dakar

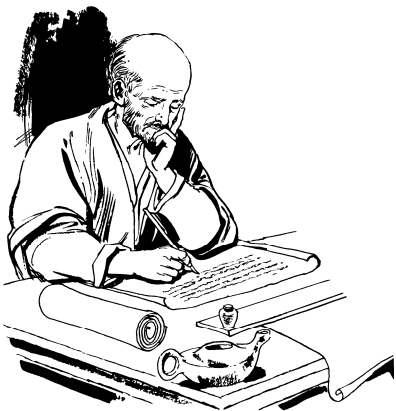
Es livro ta sigi manera di Biblia na Kriolu. Kilis ku pui Biblia na Kiriol e tenta sigi kopias mas antigu di Biblia ke skirbidu na Gregu, ma na utru kaus e buri palabras ku no kustuma ku el na purtugis. E palabras ku ka staba na kopias mas antigu, e ficadu dentru di kolcetis [ ]. E mudansas i son kusas pikininu ku ka ta muda sintidu di Palabra di Deus.

Kennum Kebóñcé na Jesus Kristu cal

Lukas Thiilne

Kintitn

1 Andaŋ Tiofilu, beñaŋ beñóbé kene nkék cal nthiilna mbutholod nkwel nkñóbé resne añokŋ mba. ² Be thiil wen be kóló saanne ba, mala ne titna ken kintitn, kene klakó benlam lam nsaan Ņaala. ³ Abé andaŋ cal nkpande ne, katna nthak fñane nkwel kó men, resneké titna kintidn, nbiik ya ntéek na thiilna, nsaan cal u resne men. ⁴ Pa u mara té ula fñane nkwel be saanna ne.

Nthan Ņaala saan keré na Jon

⁵ Ataŋma Éródis kene alama ŋJudéia, téenjkene ké ayulé ŋódn Ņaala óló be tookne Zakarias, kene ké a yulé ŋódn Ņaala ŋftho na Abias. Anin ŋen ke en kesool ŋa yulé ŋódn Ņaala be tookne Arón, ftooké ma ke Isabél. ⁶ Bama men bessebm be mat ké fót nkbóñ a psin Ņaala. Be mat ké rón fité Ņaala. Al ét

bama mara mée a. ⁷ Ma bét ké téen mbe, ya Isabél nké rée. Bama bessebm be yóló ké.

⁸ Flé fóló Zakarias ke ké nña kessif nen nke yulé aódn Njaala. ⁹ Cal ukene nñité nbama, ya ukath ké komókó nen be kód ma too aódn Njaala too thera ta mat ne kpam kefañe kesume be tookne insenso.

¹⁰ Komókó insenso kene nthéré, beñañ beñóbé keké afyalé akksak.

¹¹ Zakarias biik nthan Njandañ becaté afcef fóm̄ti n̄fthóthta nsenso. ¹² Komókó a biik mane a kpéñép a n̄até kek kólé. ¹³ Ma nthan Njandañ yama: “Zakarias umók kólé. Ya Aala siim ksak ré, anin ré kene Isabél ake nrée mbe ulanté uke ma ntum ftooké na Jon.

¹⁴ Uke n̄até keppcé mdañ. Komókó berée mane beñañ beñóbé ke ncé. ¹⁵ Ya ake nke, al Undañ añkitn Njandañ. A ét ke nsiik lisa ucóolé nsokena uthélé. Fñdela Fñane ke nke ke en titna aññéfé na yaama.

¹⁶ Ake ntum mkbe beñóbé n̄Israél, be bithté Andañ kene Aala nbama. ¹⁷ Ake ntóo añkitn Njandañ ke kmara n̄kdañ cal n̄ken Elias téen̄ne ké, mara na tum na be fama mkbe ke mkbe bama bee téen̄ fcée. Abé amara tumna beñañ lóne ksiim sal can nbeñañ be bóñcé, pa a mara tumna beñañ Njandañ sawlé yóñka nen.”

¹⁸ Zakarias kpaa nthan: “Abela nmara thaka n̄fñane nwel wó? Ñi nñóló, anin ra at yóló.”

¹⁹ Nthan wélke ma: “Ñi be mat took Gabriél, matne ke añkitn Njaala sifid na nen. A itte ñi a ya n̄ete num kennum kebóñcé kó saanta nu. ²⁰ Ma cal uét ne nañ

saanda uke nmuth wét ke nmara saanta katna flé wel wó kene nres. Ya utéek kee can be ñadne wen.”

²¹ Beñañ kene ké, nñónka Zakarias, ubóoté bama can a ufelene aódn Ñaala. ²² Komókó a yantene a ét mara saanta. Beres be nsal ya a biikté wel wóló aódn Ñaala, a ñaté a nsaan ke

bama ke fcef, ya a ét mara saanta.

²³ Komókó klé nkessif ñen aódn Ñaala saune. Zakarias ñañ aódn ñen. ²⁴ A res komókó korocon, anin ñen kene Isabél thak ññéfé. A ñaté a kula ñen, katna a thak rende ucef. A saan: ²⁵ “Andañ ra ya ñi wel undañ, a ñin a ñi a yan korutal na ra ankitn ñbeñañ.”

Nthan Ñaala saan keré na Jesus

²⁶ Komókó mñéfé na Isabél kene ntóo tékna rende fac, Aala it nthan ñen be tookne Gabriél afñtéra ñGaliléia afñgunda be tookne Nasaré, ²⁷ afuula be tookne Maria, kene ké nlókré ke alanté be tookne José, nke sool na Davi. ²⁸ Nthan Ñaala yat awela a kene ké, a saan ma abó: “Anin aalathne, nnañ ya fce ee ke ko u. Andañ ke ko u a kédn afaabm ñen undañ auu.”

²⁹ Komókó Maria siim ne saan wó, a kpéñép ke fayé. A ñaté ansal: “Kó ke psool nkesum ko we kó.

³⁰ Nthan yama: “Maria, u mók kpéñép, ya u biik afaabm ankitn Njaala. ³¹ Nñin, u ke nthak mñéfé, uke nrée mbe, uke ma tum ftooké na Jesus. ³² Ake nke al undaᅇ, beke ma ntook mbe Njaala é, kene ktéra nkwel men. Andaᅇ kene Aala ke ma ñon flama na fama nño kene Davi. ³³ Ake nméssé aflama nbussa bus, ktéra nke sool na Jakó, flama ñen ét ke nsaw.”

³⁴ Maria kpaa nthan: “Abela wel wó mara ke can ñét ne tita ul belanté?”

³⁵ Nthan wélke ma asaan: “Fᅇdéla Fñane ke té nwalé ktéra ré; nkmara Njaala é, kene ktéra nmen kena nléth ke kembibca ñen. Wenma ñon mbe uñane é uke ne nrée ake ntookelé mbe Njaala. ³⁶ Ñin at Isabél kene a téenke ré, a thak mñéfé akeyóló ñen. Beñaᅇ yaya anké rée, ma ake klakó arende ñen unfacal. ³⁷ Ét téenké wel Aala étne mara ya.”

³⁸ Maria yama: “Nñi ó, nke assif Nandaᅇ, nnaᅇ we res a ñi can u saanne.”

Nthan Njaala res a ñat maté.

Maria tóo ñina Isabél

³⁹ Ures klé krocon Maria sit sokson, a tóo nbatn ᅇfcincilat a kathéw ᅇJudéia kóló. ⁴⁰ A Yat aódn na Zakarias asum Isabél. ⁴¹ Komókó Isabél siimne kensum na Maria mbe kene akkórók mñéfé ñen aingalé. Fᅇdéla Fñane lith Isabel awakma tira.

⁴² Isabél a ᅇaa kelad undaᅇ a ya: “U aalath yófne

benin men. Mbe u kene nrée a aalath. ⁴³ We keté katna yaama nɔndaŋ ra bente ñi ñina? ⁴⁴ Komókó nsiim ne kensum ré mbe iŋgalé kórók ññéfé ra. ⁴⁵ Uke anin alathne, ya ukóp klóo awel Andaŋ saanne ya uke nke abéma.”

Blep na Maria

⁴⁶ Maria saan:

“Feñi ra ke nciim kendaŋ Nandaŋ ra.

⁴⁷ Fyabm ra cée ke Aala
kene
ankpalti ra.

⁴⁸ Ya a ñin a ñi assif ŋen
uñalba,
klakó too aŋkitn bee ñi
ke tookna

anin aalathne.

⁴⁹ Yaa Aala nkmara ya ñi kwel ŋkdaŋ
ftooké ŋen ñan.

⁵⁰ A mat téenɔ assal ŋbeken cim mane.
Keke sool ŋen too aŋkitn.

⁵¹ Ke fayé ŋen a ya kwel ŋkdaŋ kédne
nkmara ŋen. A bésré beñaŋ kene
ññorelé keknsalna ŋkeñi ŋbama.

⁵² A yan belama a flama ŋbama,
a yot beñalba.

⁵³ A ŋon kwel ŋómma nkñóbé a beken
téenɔne kol. A bésré boboké kek cef

nkokn.

⁵⁴ A ben wét Israél, bessif ñen, cal a saanne ké ke befaban nño.

⁵⁵ A onthé kédna assal ñen a Abrónj keke sool ñen nbussabus.”

⁵⁶ Maria ñaté aajé ke Isabél katna aloos thaka rende uyabm. A bena bith a kula ñen.

Keré na Jon matne wassa kó

⁵⁷ Komókó ma téekn, Isabél rée mbe ulanté. ⁵⁸ Ben be téenke ñen, ke be ken asoltandé ne siimne, kwel ñkdañ kbóñcé Andañ yane aen, bama men ke Isabél be ñaté ke pcé.

⁵⁹ Komókó mbe téenke klé ktala be réemane, be numma too walna fóo. Be nañma ké tumna ftooké na fama kene Zakarias. ⁶⁰ Ma yaama wélke bama a ya: “Uwét mara kee. Bee ma ke tookna Jon.”

⁶¹ Be yama: “Al óló ét ke absool ré téenke ftooké fó.” ⁶² Be kpaa fama ke fcef, abela u nañ bee took

mbe ma. ⁶³ A sak bama ftakpa fsóñ: athiil ftooké ñen ke Jon. Ubótté beñañ men. ⁶⁴ Awakma tira psum ñen ubté, kerémat ñen kpasselé; a cuuk saanta ancim Aala. ⁶⁵ Beñañ

asoltandé ne ke bama, be ñaté ke kólé. Saan ma yan usaw ñktéra kene akñcincilat ñJudéia. ⁶⁶ Beñañ men

siimne wen be kólé be nsal, be nkpaá: “We mbe ó ke nben ke?”

Yaa ñkmara Ñaala keké keen.

Blep na Zakarias

⁶⁷ Fñdéla Fñane yat Zakarias fama mbe, u tum saan a psum ñen, a ya:

⁶⁸ “Ba cimna Andañ kene Aala,
ñIsraél, ya a benteté ñina beñañ
ñen, kpaltina mbama a kerañ.

⁶⁹ A itté ban ankpalti téen ne
nkmara ñdañ, nke sool ñassif ñen
kene Davi.

⁷⁰ Titna komókó ñño a saanne a sum
nberesn nsaan Ñaala beñane.

⁷¹ Aya yaa, ake ban nñan akerañ ñbe
macé nban, at ke be ken lóne ban.

⁷² A saan ya a mat kédn assal ñen a
befa nban, a mat onthé kowónól
nsaan ñen keñane.

⁷³ Ke kerelé a relene a faban nño kene
Abron.

⁷⁴ A relé ya ake ban nñan akerañ akcif
ñbemacé nban, pa ba marana en
sifidna ntañ kólé.

⁷⁵ Ba marana ke beñane belossé añkitn
ñen flé flé a fyabm ban.

⁷⁶ U, mbe ra, be kena ntook asaanta

nsaan N̄aala kene klawé nmen, ya uke
n̄hóté ānkitn N̄andan̄a tóo mékésna
psin n̄en,

⁷⁷ Uke nben saan beñan̄ n̄en ula
kinkpalti keke rutulna n̄kthakat
mbama.

⁷⁸ Can Aala n̄ban téeñne kessal kendañ
ke bóñ npkó. Wenma n̄on al Aala
ettene ken ke can lée

kemcula mdañ ktéra nban,
⁷⁹ bena fáa men be ken méssene
abm̄é, ke be ken kene kacñ n̄kelóré.
Cótti na kiñ n̄ban a psin n̄pcé.”

⁸⁰ Mbe ran̄ a n̄até urindé a fyabm̄ n̄en a mat ké ke
af̄ñaara katna flé ayantele beñan̄ n̄Israél.

Berée Jesus

2 Atañma alama undañ Agustú kene n̄id abeñan̄
men n̄h̄téra n̄en
bee thiil npkó. ² Ke
n̄thiil npkó kintit ke
yalé awé Siréniu keké
alama n̄h̄téra n̄Siria.
³ Allal tóo thiilna Pkó
af̄ngunda n̄en. ⁴ José
yanté af̄ngunda
n̄Nasaré, af̄h̄téra
n̄Galiléia, a tóo af̄h̄téra

ηJudéia, afηgunda be tookne Béléη awela beréene Davi, ya Jose ke ké en ke sool na Davi. ⁵ Atóo thiilna pkó ke Maria ke ne afuula ηen akene nben lókód, ke ne ké ke mñéfé.

⁶ Ben betik ne aajé, komókóma kath atéekne réena. ⁷ Arée mbe ηen nkintitn, a tukusma akñóma, aληηma absuu awela be mat ne tum kthama wel ηómma ya awela ét ke aódn mberacé ηηonna mbama.

Berókti ηBéléη

⁸ Afηtéra ma ftira, beke ké aajé berókti ηganél akpól, be nkpéf ηganél mbama kemanda. ⁹ Nthan Njaala kath afnñokn mbama, fñatna Njaala ñat klawé mbama ke fncalna fηraη. Be kpéηép ke fayé.

¹⁰ Nthan Njaala ya bama: “Baa mók kpéηép ya nnumté baa, kenum kebóñcé npcé mdaη kene ncéti beηaη men. ¹¹ Waaba afηgunda na Davi be rée baa Ankpóthólót kene Kristu.” ¹² Wó ke nke kérelé a baa:

“Ba ke mbiika mbe utulandé akñóma, beleηe absuu awela kthama mat ne ómté.”

¹³ Klakma tira be kath, nthan Njaala wóré ke fηbuη fηraη Besóndé Njaala be ncm Aala benlep:

¹⁴ “Ɖcimbé Njaala awela oforé ala klawé!

Pcé nɗaɗ abóca kacn abeñaɗ Aala naɗne ubóńcé mbama.”

¹⁵ Nkthan Njaala nɗat té bama, be bith ala klawé. Berókti nɗanél san bama betira, be ya: “Ba tóona katna Béléɗ, ba tóona ñin wel resne, Andaɗ Saanne ban.” ¹⁶ Be tóo sok sokn men mbama be biik Maria ke José ke mbema kene ké beleɗe awela kthama matne ké ómté. ¹⁷ Ben be biik mane, beres becuk saanta beñaɗ men wel be saanne bama mbe Njaala. ¹⁸ Beñaɗ men siimne wel berókti nɗanél kene nsaan, ubótté bama. ¹⁹ Ma Maria leɗké kwel kó men resne afeñi nɗen, aɗaté ansal aken mbusa bus. ²⁰ Berókti nɗke nɗanél beñañ, benlep bencim Aala, benɗonma Ɖcimbécimbé akwel men be siimne, ke ken be biikne, ya ke men cal be saanne bama.

Be wal Jesus fóo, betumma ftooké

²¹ Ben berée mane atéeɗ klé ktala, kléma téek nwalna nɗen fóo. Be tumma ftooké na Jesus, ftooké nthan Njaala tummane awé yaama ét tita thaka mñéfé.

Benum Jesus aódn Njaala

²² Ben komókó nñanñan kathne, ke mñité nfité na Moisés, be numma aJerusaléɗ be tóma kédn aódn Njaala.

²³ Cal ukene utilath afité Njaala yane: “Men mbe ulanté nkentitn bekema nñan badn, beɗonma Aala.”

²⁴ José ke Maria be ya nkmékés cal fité Njaala itne: “Be ñon kembélé bessebm nkula, nde bessebm nkpóol.”

Simeón ke Ana

²⁵ Alanté óló ke yó aJerusalén bentokn Simeón. Amatké fót nkbóñ, acoñ ké Aala ke feñi ñen men, añón ké ancólti kene ankpalti nbeñañ ñIsraél. Fñdéla Fñane Njaala keké aen. ²⁶ Fñdéla Fñane kédma ya aét ke nlóod ntañ biika Kristu, Aala yane akete ñitn. ²⁷ Fñdéla Fñane num Simeón awela ulété. Ben befamna Jesus numma ne aódn Njaala, be ya wen cal fité na Moisés saanne. ²⁸ Simeón tobok mbe akcef ñen acim Aala a ya:

²⁹ “Baaba, cal ucatne psaandé,
klakó is assifré lóod kepcé.

³⁰ Ya kit da biika komkpóthólót na u.

³¹ Umékésne añkitn mbeñañ men.

³² Ake fñkpodna kene nfa beñañ étne ke Judéus,
abé uke at nke fcimbé nbeñañ ñIsraél.”

³³ Yaama mbe, ke José wel Simeón saanne, wel mbe é, ubótté bama. ³⁴ Simeón alun bama, a ya Maria yaamna Jesus: “Akónta mbe óo ke ntum beñañ beñóbé ñIsraél ke nkóbé, abé at ake nsit beñóbé. Ake nke al beñañ kene nsaan wóo ñen.”

³⁵ Pa npsalna nbeñañ beñóbé soneké yanté afññane. Uke nben siim alana undañ ke ne nñute fiñiré, uke nmébm al be thócne ke fthon.

³⁶ Anin óló ke yó asaanta nsaan Njaala, betookne Ana, mbe na Fanuél, npsool na Aser. Atéeñ ké knina

nñóbé. Alókré awé atik uffula, atéeᅇ són knina fac ku fóodn ka alanté ᅇn, é lóod. ³⁷ Aᅇaté ntaᅇ alanté, katna atéeᅇ knina ncefmen ntala kek knina ktalda, anké raac aódn ᅇaala, amat ké cim Aala kemanda kek ke nlée, keksak ntaᅇ ómtena. ³⁸ Komókó Ana kathne, acim Aala, asaan wel mbe, ke beken men kene ké nñónka komkpóthólót ᅇJerusaléᅇ.

³⁹ Ben Maria ke José sawlene ya men, wel fité ᅇaala itne, be caᅇ Jesus beciké afᅇtéra ᅇGaliléia, afᅇgunda mbama ᅇNasaré. ⁴⁰ Mbe ma raᅇ aᅇaᅇ urindé, asel ké kefayé, Aala wakma ké.

Jesus aódn ᅇaala awé ake urókti

⁴¹ Mpninnin befamna Jesus mat ké tóo Jerusaléᅇ malana fuma ᅇJudeus be tookne Paskua. ⁴² Ben Jesus téeᅇne knina ncefmen ke kssebm, be tóo fuma nPaskua, cal ᅇñit mbama. ⁴³ Ben klé nfuma resne, beketé abcikn, Jesus ᅇaté aJerusaléᅇ; befama éttul. ⁴⁴ Be nña mbóló aóddé ke benthed mbama mbyas. Ben befótne flé fkpenta bétma biika, becukma kéka afnñokn nbetéᅇké mbama, ke beken beulne. ⁴⁵ Cal bétmane biika bebith Jerusaléᅇ, kéka ᅇn. ⁴⁶ Be kékma ures klé kabm, be wétma aódn ᅇaala, beméesé añokᅇ ᅇbenlam lam ansiim wel be kene nsaan, at ankpaa bama. ⁴⁷ Beñᅇn men kemane nsiim, psel ᅇn bóté ké bama, ke kwélke akene ké bama ᅇon. ⁴⁸ Ben Maria ke José biikmane, wel bóté bama. Yaama kpaa ma: “Mbera we ᅇon sé uyaté ba abó? Ñi ke faré, ba kpéᅇp, ba nkékna.”

⁴⁹ Jesus kpaa bama: “We ñon sé baa nkékte ñi? Baa éttul ya ntéek kee, aódn na Baaba?”

⁵⁰ Ma bét thenda psaan asaanne bama.

⁵¹ Abé Jesus bith ke bama aƚɔgunda

ɲNasaré, amat bama siimet, yaama ɲaté aley kwel men kene nres afeñi ɲen. ⁵² Jesus raɲ ké abnselé, keke nfódna, abiik kenlun aɲkitn Ɔaala, ke ken belanté.

Saan na Jon matne wassa kó

3 Ben alama undaɲ Tibériu téen ne knina ncefmen kekcef aflama ɲen, Ponsiu Pilatu keké alama ɲJudéia, Éródis keké alama ɲɲtéra ɲGaliléia, beafama kene Filipi keké alama ɲɲktéra ɲTuréia, ke Trakónitis, Lisania keké alama ɲɲtéra ɲAbiléni.

² Anas ke Kaifas keké bendaɲ beyulé ɲódn Ɔaala, komókó naajé Aala saan ke Jon matne wassa kó, mbe na Zakarias, ben akene aƚɲaara. ³ Jon tóo men aƚɔgunda solne psól ɲJordón, abé asaana saan Ɔaala, a ya beɲaɲ: “Bésna ɲulké, babithat fyabm nren, ba wassa pkó, ya abé Aala, e rutul kthaakat nren.”

⁴ Ures cal ukene uthilnath, a kekarta ɲanresn nsaan Ɔaala, kene Isaias:

“Al ke nkpool afjaara:
Baa mékés psin Njandan
sadnama mdral.

⁵ Balethte nkilba ucunké men.
Ke kncincelat fñrañ ke ksóñ ke ntékteléndé.
Mdral mañ mañjelene ke
nlosselé, sin uwóo, ke nmékselé.

⁶ Beñañ men ke mben biika
kenkpóthlót Njaala.”

⁷ Fbuñ nbeñañ mat ké tóo a Jon, ya ae bama wassa kó. A saan bama: “Psool nkethé mkból ela laam baa réta naksa undañ Njaala, ke te ne mben?” ⁸ Baa kédn cal bakene nfódn ya cóssó baa bésn ñulké. Baa nmóke cuuk saanta ya Abrón. Ke fatn, ya nke baa nsaan kata klak kó Aala mara sitna nkbe beke na Abrón. ⁹ Fraste tumelé klakó apñbaañ npta, pta ó pta étne ke ñrée ñréna kbóñcé, bekeben ncas be kpad ben akcáo.”

¹⁰ Beñañ kpaa Jon be yama: “We ba téek ya?” ¹¹ A wélke bama: “A ya al téenje kyatil kssebm, aweteléndé ke étne téen, kata en téenje wel ñómma ae ya pcalma bód ke en ét ne téen.”

¹² Benkpaa mbyéta npkó, kath, at ya ae bama wassa kó be kpaama: “Andañ, we batéek ya?”

¹³ Awélke bama: “Mókna sak mkbées mbyéta yófne cal beitne baa.”

¹⁴ Bensóndé bekóló atma kpaa: “Babók we batéek ya?”

Jon wélke bama: “Mókna kpóth wel ñal afayé, mókna lacad al baa yama thaakn, céena ke byéta nren.”

¹⁵ Beñañ ñaté bensal absalna mbama nde Jon ke al Aala ittene, kene Kristu. ¹⁶ Jon lembat bama men: “Aya bama kcóssó nke baa nwassá kó ke wéré, ma antanda akete

nben en yófne ñi ñét ne téek kpasna bós ñksapato ñen, enma ke baa nben wassa kó ke Fñdéla Fñane ke kcóolé. ¹⁷ A téen afcef ñen kebélé, nlambasna keran ké amara bena leña bókó afful ñen, ake ben théd fat akkcóo étne ke nmóté.”

¹⁸ Abé Jon saan beñañ kennum keboñcé na Kristu, ke któnké nkñóbé. ¹⁹ At aña alama Éródis cal, atobokne Éródias anin na beafama kene Filipi, akbirama at ke kwel nñóbé a yane. ²⁰ Uwó nmen Éródis yane, añañ abon wóló, cal aitne banja Jon aódn ñkeran.

Be wassa Jesus pkó

²¹ Ben beñañ wassane kó men afcef na Jon. Jesus tóo at ya Jon e ma wassa pkó komókó acukne saanta ke Aala, ala upté ²² Fñdéla Fñane Ñaala waleté ktéra

na Jesus cal mbélé. Lat wóló yanté ala, u saan: “U ake mbera ncoŋne ncé ke u.”

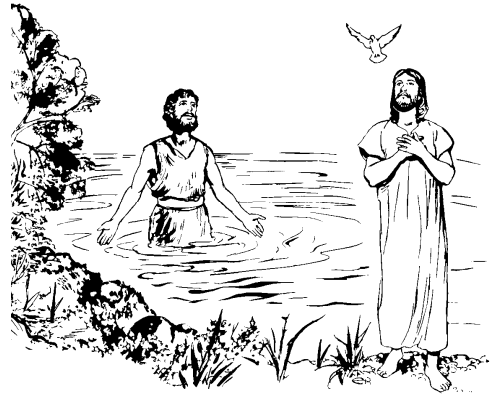
Kesool na Jesus

²³ Ben Jesus yalne kessif ŋen, a téen kléssé ncefmen ŋabm, be ulma yó ya ake mbe na José. Be mamma ke yó; Eli.

²⁴ Matate, Lévi, Mélki, Janai, José,

²⁵ Matatias, Amós, Nauŋ, Esli, Nagay,

²⁶ Maati, Matatias, Siméy, Joséki, Joda, ²⁷ Joanai, Resa, Sorobabel, Salatiel, Néri, ²⁸ Melki, Adi, Kósaén, Emodaén, Er, ²⁹ Josué, Elieser, Joriaén, Matate, Lévi, ³⁰ Simeón, Juda, José, Jónai, Eliaken, ³¹ Melea, Mina, Matata, Nataŋ, Davi, ³² Jésé, Obédi, Boas, Salmón, Najon, ³³ Aminadabi, Admin, Arni, Ésrui, Peris, Juda, ³⁴ Jakó, Isaki, Abrón, Téra, Nakór, ³⁵ Siruke, Ragaw, Faleke, Eber, Sala, ³⁶ Kainón, Arfasade, Séŋ, Nóé, Laméke, ³⁷ Matusala, Enóke, Jarédi, Maalalel, Kainón, ³⁸ Enós, Seti ke Adón, mbe Ŋaala.

Alama ŋbuulé bélat Jesus

4 Jesus yanté abpsól ŋJordón, Fŋdéla Fñane Ŋaala lith ma unumma katna fñaara. ² Aŋaté aajé klé ncefmen ntalda, abé alama ŋbuulé bélat ma

klé naajé, a étne óm wel wóló. Ben assawne, kol kacma.

³ Alama ɲbuulé, yama: “Nre uke mbe Ɗaala, ɲaɲti flaak fó fbón.” ⁴ Ma Jesus wélke ma: “Uke uthilnath a kekarta Ɗaala, nkéne wel ɲómma a mat laa al, ma saan men yantene absum Ɗaala.”

⁵ Abé alama ɲbuulé numma awela ufuré, akédn ma wakma tira flama ɲktéra men. ⁶ Alama ɲbuulé yama: “Nkena ɲon nkmara kó men, ke fcimbé ma men, ya benɲon ñi ken. Ñi nke ken ɲon en nnaɲne. ⁷ Aukuré ankidra ucim ñi, nkena ɲon kwelkó men.” ⁸ Ma Jesus wélke ma: “Uke uthilnath a kekarta Ɗaala: Kuré ucim anraɲ ré kene Aala, en utira utéek sifidna.”

⁹ Alama ɲbuulé num Jesus a kethéw ɲJerusaléɲ, a tumma awela ufuré ɲódn Ɗaala, a yama: “Nre uke mbe Ɗaala ith awela wó, katna abóca. ¹⁰ Ya uke uthilnath a kekarta Ɗaala ya: Aala kete ɲjit nkthan ɲen, be benna caam. ¹¹ Be kena ntébé akcef, sam kiñdé nmók ñóc klakn.” ¹² Jesus at ma wélke: “Uke uthilnath u nmók tum anraɲ ré kene Aala akkbélat.”

¹³ Ben a sawlene bélat na Jesus, alama ηbuulé raac ma tita nrocon.

Jesus ηañ Galiléia

¹⁴ Jesus ηañ, a tóo Galiléia, nkmara ηFdéla Fñane Njaala lith ma, ftooké ηen yan fsaw fηtéra ma men.

¹⁵ A mat ké lam lam aódn ηjsocolundé nbeñañ ηJudeus, beñañ men ncim ma.

Be lóo Jesus a Nasaré

¹⁶ Ben a tóo ne Nasaré ηηgunda be lamane, cal uke ne ηηñite ηen, a tóo a yat aódn ηjsocolundé nbeñañ ηJudeus, flé kyabm. A sit tóo réma kekarta nsaan Njaala. ¹⁷ Be ηon ma kekarta ηasaanta ηsaan Njaala, be tookne Isaias. Ben a laine ken a biik awela be thiilne:

¹⁸ “Fηdéla Fñane Njandañ ra ke ktéra ra.

Akónta ηué a yók ñi, ya ηe num kenum kebóñcé a be ñalba.

¹⁹ A it ñi saanta be ken kene akerañ be te yan akerañ

ya ηubut kkit ηbefóome, kpothelótña beñañ téη ne ke mbóna.

Ya nke nsaan pnina Andañ nañ ne kpothelótña beñañ ηen.”

²⁰ Ben Jesus sawlene réma kekarta ma a bók ken, a ηañti ken, a ηon assif ηódn ηjsocolundé a méssé.

²¹ Bama men kene aajé be thóth ma kkit. Jesus cuuk

bama saanta: “A wel Kekarta Kelété bethilne, baa sawlene siimna, waaba uke nkérelé.”

²² Beñaᅇ men be saan ubóñcé na Jesus, ubót té bama ke saan ubóñcé yantene absum ᅇnen ben kpaá: “Ya ó ét ke mbe na José?”

²³ Jesus ya bama: “Ntéᅇᅇ ᅇñane yaa ba ke ñi nben ᅇnon blum bó, saanne: ‘Anñéte , yéte pkó na u.’ Baa ke ñi ben ya pa ñña anu, akethéw na ñi, men wen baa siimne uyalé a Kafarnaᅇ.” ²⁴ A saan baa at: “Kcóssó nke baa nsaan, yaa ét téᅇᅇké asaanta ᅇsaan ᅇñaala téᅇᅇne fcimbé afᅇtéra ᅇnen.”

²⁵ “Nke baa nsaan kcóssó ya, téᅇᅇkene ké benin beñóbé belanté mbama lóodn ne ké afᅇtéra ᅇIsraél, komókó na Elias, ben ala baᅇene léssé ét tob kléssé kabm kekdreende fac, kol undaᅇ keké akᅇtéra men.

²⁶ Ma Elias ét ittelé a wód mbama, sóᅇ anin, alanté ᅇnen lóodne a Sarépta, afᅇtéra ᅇSidón. ²⁷ Beñaᅇ beñóbé téᅇᅇne ké kenthée afᅇtéra ᅇIsraél, komókó na Eliséu asaanta ᅇsaan ᅇñaala, ma niᅇ wód mbama ét kesselé sóᅇ Naamaᅇ alanté fᅇtéra ᅇSiria.”

²⁸ Beñaᅇ men kene aódn ᅇᅇsocolundé, ben be siimne saan na Jesus biiña. ²⁹ Be sit be yanma a kathéw, be numma klawé nfcincelat awela kethéw mbama mékselene ya be maramaté kpara kacᅇ.

³⁰ Ma Jesus ares añokᅇ mbama, a res a psin ᅇnen.

³¹ Jesus res a kathéw ᅇKafarnaᅇ, afᅇtéra ᅇGaliléia. A laam flé kyabm. ³² Be ken siimne klamré ᅇnen, uᅇaté ubót té bama, yaa mat laam saan ᅇñaala uñane.

Alanté téenje buulé

³³ Alanté óló keké aódn fɛsocolundé ηJudeus, téenje ké buulé, a kpool a saan ke Jesus: ³⁴ “We unan ke ba, Jesus ηNasaré? U benté sawa ke ba? Nul nkbóñ ila ke u, uke al ulété Njaala.”

³⁵ Jesus it ma, rek, yan alanté óo. Buulé kóp alanté ma abóca, ankitn nbeñan men, be yan ntañna ya nen wóo. ³⁶ Ubót té beñan men, katna be kpaandé: “Psool nsaan uwe wó? Yaa mat it klawé ηbuulé cal ηalama ke fayé be mat yan.” ³⁷ Abé ftooké na Jesus yan fsaw ηgunda ma men.

Jesus yéte bessaké

³⁸ Jesus sit a yan aódn fɛsocolundé ηJudeus, a res aódn na Simón. Cal yaama ηaninna Pedru kene usaaké, leté ma ñu ke fayé, be sak Jesus sam ayétti ma. ³⁹ Jesus ηoon klawé ηen a thóth ma fcef a yan ke saaké ma. Komókó ma tira anin sit a étabelé bama.

⁴⁰ Ben lée losne yólna, be ken téenje ke saaké psool psool, be numté bama a Jesus a thóth al al fcef, be yét men. ⁴¹ Buulé ηaté be nñan a beñan beñóbé, be nkpool be saan: “U ke mbe Njaala.”

Jesus ηa bama, a ét bama is sam be saan, yaa be ul ké ya e nó ke Kristu.

Jesus saan kennum ke bóñcé

⁴² Ben both nñanne Jesus yan a kethéw, a tóo awela al étne ke. Fbuñ nbeñan yan ma kéka. Be ken biik mane, bét ma nan isna pa res, a ηaté bama.

⁴³ Ma Jesus saan bama: “Utéek ya ñe tóo saanta kennum kebóñcé ñflama Ñaala, a kethéw kóló at. Yaa wen ma Aala itte ñi.” ⁴⁴ A ñaté a nsaan saan Ñaala, akkódn ñfsocolundé ñJudéia.

Benróñ ñen ñkintitn

5 Flé fóló, Jesus caté a ñkpala ñcóké ñJénésaré. Fñbuñ nbeñañ be nriñ ma ké, yaa be nañ siimna saan Ñaala. ² A biik aajé ssuu ussebm, ucaté a ka sutn ñcóké. ³ Belob yalté awalé a wen beñwassa nténi mbama. Jesus lip apsuu bód kene bena Simón, a sak ma ya ae raacti pssuu ma nrocon akefan. A méssé absuu, anlaam beñañ.

⁴ Komókó a sawlene saanta, a saan ke Simón: “Tókna pssuu awela ucunké ñcóké, baa kpad nténi ren.”

⁵ Simón wélke ma: “Anrañ, ba sif kemanda ken ñkpenta, ma ba ét thak wel wóló. Ma, cal u saanne, nke nkpatn nténi.” ⁶ Abé be kpad, be thak kithé

beñóbé, katna nténi ñat fessena. ⁷ Be sat fcef a benkel mbama be kóló, keneké apsuu bóló, yaa be bama wéddé. Be tóo, men mbama be lith ssuu ussebm, ke kithé beñóbé, katna nrocon be wassa aa.

⁸ Komókó Simón Pedru, biikne wel resne, a kpoo añkitn na Jesus, aya ma: “Anrañ ra, raac ñi, yaa nke al ñkthakat.”

⁹ Yaa enó ke benthed ma men kene keen uḡaté ubót té bama wel nkithé beñóbé be thakne. ¹⁰ Abé at Tiagu ke Jon mkbe na Jébédéu, benthedma na Simón, ubót té bama. Jesus saan ke Simon: “U mók kólé, waaba too aḡkitn, nkena ḡañti asaanta nsaan Njaala.”

¹¹ Ben be numne pssuu akefan, be yisn kwel men be rón Jesus.

Jesus yétte alanté urokcé

¹² Ben Jesus kene a kethéw kóló at, téenjene alanté téenjene kenthée, yanne ke saw lité ma men. Komókó a biik ne Jesus, akpoo aḡkitn ḡen ke fcum abóca a sak ma aya: “Anraḡra, nri u naḡ, u mara ñi yéttena.”

¹³ Jesus sad fcef ḡen a thóth ma a saan: “Nnaḡ, yét.” Komókó ma tira ke saaké ma mad a en. ¹⁴ Jesus ḡama, u mók saan al óló wel resne. A yama: “Tóo u tón lité na u ayulé ḡódn Njaala, cal u yétne u ḡon wel fité na Moisés it ne, u mara kee kmaala a beḡaḡ cal uyét ne.”

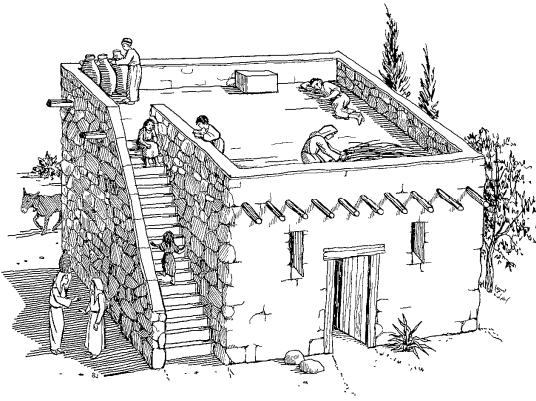
¹⁵ Ma ftooké na Jesus yan ke fayé, abé beḡaḡ beñóbé mat socolundé too siimna ḡen, yaa Jesus mat ké yétte ke saaké mbama. ¹⁶ Ma Jesus mat kék awela al ét ne ke, a maratene saanta ke Aala.

Jesus yétte alanté ét ne mara fóta

¹⁷ Flé fóló Jesus, keké nlaam beḡaḡ, kfariseus^a méssé ké aajé at ke benlamlam ḡfité na Moisés

---

^a5:17 Fariséus: Ke ḡftho ḡbeḡaḡ be kóló matne fót abpsin Njaala.

benteté ne, ke
Jerusalén men ke
ngunda ηGaliléia,
ke Judéia. Kmara
Njaala keké aen
añette beñañ.

¹⁸ Komókó ma tira,
belanté bokóló
kath aajé, be
numté alanté bud

ne, apñéndéj. Be nkék cal ηñatena ηen, lejna ηen
añkitn na Jesus. ¹⁹ Ma cal beñañ ñób ne aajé, be ét
téenj cal nñattena ηen. Abé, be ciinj afaasn ηódn, be
walma, ke mñéndéj abluta ηflok be utne afnñokn
awela Jesus catene. ²⁰ Komókó Jesus biik ne, nkóp
nkló mbelanté béké a saan ke alanté bud ne: “Alanté
nrutul kthakat na u.”

²¹ Benlamlam nfité na Moisés ke kfariseus, be cuuk
saanta a pkó mbama: “Ó ke ela kene nkjétn Aala?
Eela mara rutulna kthakat, ét ne ke Aala utira?”

²² Ma Jesus ul npsalna mbama, a kpa a bama: “We
ηonne baa kete nsal afeñi ren cal nabó? ²³ Wela mas
talanna saanta: ‘Kthaakat nauu nrutul, ken’ ó
nñama: ‘Sit ufód?’ ²⁴ Abé nke baa ntónj, yaa Mbe
Njalanté, téenj nkmara abóca nrutul kthakat.”
Abithilé a saan kalanté bud ne: “Sit ucañ ηñéndéj
nauu, uciiké akula.”

²⁵ Klakma klakma a sit añkitn ηbeñañ men. Acañ
ηñéndéj ma alejetene ké, a res akula ηen, aya Aala

wai. ²⁶ Ubótté beñaŋ men, be cim Aala, be ŋaté kekkólé be saan: “Waaba ba biika wel bóttene ba.”

Jesus took Lévi

²⁷ Ben kwel kó resne, Jesus yan a biika ankpaá ŋbyéta ŋkó, be tookne Lévi^b. A méssé awela nkessif ŋen, aya ma: “Benté ba too.”

²⁸ A sit a is kwel ma men, arón ma. ²⁹ Abé Lévi ya Jesus, pcée mdaŋ aódn ŋen, benthed ma be nkpaá ŋbyéta ŋkó beñóbé, at ke beñaŋ bekóló ben ŋómté ké ke bama a méssa. ³⁰ Kfariseus ke benlamlam fité na Moisés, be nmé ké benróŋ na Jesus. Be nkpaá bama: “We ŋon baa mate ómté, baa nsiikn ke be nkpaá ŋbyéta nkó, men ke beñaŋ nftooké fvóo.”

³¹ Jesus wélke bama: “Beñaŋ beyété étte bó ankural, ma sóŋ bessaké. ³² Nŋéte ben tookna beñaŋ belossé, ma Nbenteté tookna beñaŋ ŋthakat, yaa be saan kthakat ŋbama.”

Jesus saan wel nksak ntaŋ ómtena

³³ Beñaŋ bekóló kpaá Jesus: “Akónta ŋue benróŋ na Jon mate sak Aala ntaŋ ómtena, keksak at, beken ŋkfariseus matat ya pcal bódn, ma be ke nauu mat ómté be nsiik.”

³⁴ Jesus wélke bama: “Baa mara tumna beñaŋ be kpautene too blókré pa be saté ntaŋna ómtena, ben alanté nñakelé kene ke bama? ³⁵ Komókó ma ke

---

^b5:27 Lévi: ftooké fólóma ke Mateus.

nkath, be kene nben yan alanté nñakelé afnñokn mbama. Klakma naajé be ke nben saté ntaŋ ómtena.^c”

³⁶ Jesus ŋon bama blum bó: “Al nké rasn fdunkul nfaal faame a kpo fdóndó akiatil kerande, nde ayamu abéma, kyatil keame ke nŋóté, fdunkul naajé ét mara ŋatena nkbóñ, akiatil kerande. ³⁷ At al óló nke tum lisa ét ne tita wél aranké ulatn urandi, yaa lisa waame mat fisŋ ranké urandi wé, lisa ma ke nwaasé, ranké ma mat ótté. ³⁸ Lisa waame uke wen ntumna aranké uwame. ³⁹ Al siik ne lisa urandi, a ŋké naŋ siik na lisa waame, a mat ya: ‘Urandi mas kee mkbóñ!’^d”

Jesus ke flé ŋkyab

6 Flé ŋkyabm fóló Jesus nres ké afŋcen ŋmónthé, benróŋ ŋen cuuk amna nben benlókós ben be ŋóm. ² Abé beŋaŋ bekóló betookne kfariseus, kpaa: “We ŋonsé baa maté ya wel fité na Moisés étne it ya flé nkyabm?”

³ Jesus wélke bama a kpaa: “Nre baa ét rém kebweta wel alama Davi yane, komókó kol thakmane ke benthed ma npódré? ⁴ Ayat aódn Ŋaala, acaŋ kbóŋ klété aóm aŋon at benthed ma npódré. Ma kbóŋ ké beyulé ŋódn Ŋaala bama be tira

---

^c5:35 Alanté nñakelé: ke Jesus. Beŋaŋ be kpautene blókré: ke benróŋ na Jesus.

^d5:39 Faal faame: ke lisa waame ke nkédn klambé na Jesus. Kñóma krandi: ke nkédn klambé ŋkfariseus.

atéek ké ken ómma, can fité na Moisés itne.”⁵ Jesus saw saanta aya: “Mbe Njalanté mat it men, katna ktéra nflé nkyabm.”

Jesus yétte alanté fcef ñatane

⁶ Flé fóló ñkyab Jesus yat aódn fñsocolundé a cuuk lam lam na. Alanté óló keké aajé téen̄ne fcef fóm̄ti ñatane. ⁷ Benlam lam nfité na Moisés ke beñañ betookne kfariseus benñinké nri aema yétte flé nkyabm. Pa be marama té thaka. ⁸ Ma Jesus ulké npsalna nbama, aya kalanté téen̄ne fcef ñatane: “Sit u caté afnñokn.” Abé alanté sit a caté. ⁹ Abé Jesus saan: “Nke baa nkpaawel wód, we fité saan ya baena ya flé nkyabm, thak ó nkbóñ? kpaltina al ó biisma alód?” ¹⁰ Jesus ñin beñañ men kene ké aknkbala ñen aya kalanté: “Sad fcef ré!” Asad fcef abé fyét klakma tira.

¹¹ Abé benlam nfité na Moisés kfariseus beñaté kefeñi be cuuk kpélrena bama betira wel be marane ya Jesus.

Jesus cód benróñ ñen ncefmen ke bessebm

¹² Atañma Jesus weeré afeñcilat tóo saka. Ares kemanda kenkpenta saka Aala. ¹³ Ben both ñanne atook benróñ ñen ya beema sol, acód afnñokn nbama ncefmen ke bessebm, añonne ftooké ñbiitath^e. ¹⁴ Kene bók: Simóñ atumne at ftooké na

---

^e6:13 Biitath: Ke beñañ Jesus itne.

Pedru, ke André beama, Tiagu ke Jon, Filipi ke Bartolomeu; ¹⁵ Mateus ke Tomé, Tiagu mbena Alféu, Simón kene ké en mpartidu nañne tobokna fñtéra mbama. ¹⁶ Judas mbena Tiagu ke Judas Iskariótis ben mane bathelat ke kbées.

Jesus nlam lam añette beñañ

¹⁷ Jesus awaleté afcinçilat ke bama, a caté awela utékkatééndé ke benróñ ñen beñóbé ke beñañ ηJudéia, ke Jerusalén, kebe ken nksin ηTiru ke Sidón^f. ¹⁸ Be benteké siimna saan ñen, at kesselena kessaké mbama. Abé at ke beken buulé kene nlibit be yéte bama at. ¹⁹ Beñañ beñóbé matma ké nañ thaka, ya nkmara mate ké yan aen matne yéte beñañ men.

Pala ke bwalñassal

²⁰ Abé Jesus bithelé a ñin benróñ ñen aya bama: “Pala mdañ baa kene beñalba, ya Flama Ñaala ke fendin.

²¹ “Pala mdañ baa téenñe kol klakó yaa baa ke nben mómm. Pala mdañ baa kene nlec klakó, yaa baa ke nben thóo.

²² “Pala mdañ ke baa belóne, be mac baa be nbésré ba aññokn mbama, ben ñét baa beló baa, bensaana ya baa kpaam, a kónta Mbe Ñalanté. ²³ Ñatena ke pcé

---

^f6:17 Judéia: Ke fñtéra. Jerusalén: Ke kethéw, Tiru: ke kethéw, Sidón, ke kethéw, solne cóké.

mdañ flé naajé, baa mara ula ya byéta ndañ nñón baa ala klawé. Ya abé befaba mbama ya ké ke benresn nsaan Njaala.

²⁴ “Cairero baa boboké, ya baa tobok kensumna ren.

²⁵ “Cairero baa kene nmóm, ya baa ke nben téen kol. Cairero baa kene nthóo klakó, baa ke nben leec baa thoma.

²⁶ “Cairero baa beñañ matne ke kabat na be nsaan ubóñcé ren, ya abé befaba yayó kebenres nsaan étne ke be ken Njaala.”

Alóo nu

²⁷ Baa kene ñi nsiim: “Nke baa nsaan coñ na amacé ren, yana ubóñcé abe ken macne baa. ²⁸ Yana ubóñcé abeken kene nsal uwó ren: Baa sak Aala a beñañ kene baa nña uwó. ²⁹ Al bafna akencakam kesma kólóma a sawti, nde al tobok nñóma, umók ma có at kyatil. ³⁰ Non na en sakne baa wel wóló nde al cañ welré umók wen sak at. ³¹ Can baa nañ ne ya beñañ ebaa mékés, abé baa téek ya bekóló. ³² Nde baa coñ beken coñne baa, byéta bela baa mara biikna? Ya beñañ nftooké fvóo ke beñañ matne us kleté nbama. Be mat coñ beken coñne bama. ³³ Ó nde baa ya nkbóñ a beñañ matne baa ya nkbóñ, byéta bela baa mara biikna? Ya abé beñañ nftooké fvóo mat ya. ³⁴ Nde baa ribatmo be ken baa biikne ya beke baa nben yéta, byéta bela baa mara biikna? Yaa abé beñañ nftooké fvóo mat ribat benkel mbama, ya bék mara bama bena yétana. ³⁵ Coñna

belóo nren baa ya bama nkbóñ. Baa ribat ntaŋ yónkana byéta nwel baa ribat ne bama. Abé baa eben téen byéta mdaŋ, baa eben ke at mkbe Njaala undaŋ kene ktéra nmen. Yana abé ya enó bóñ at a beñaŋ wóne nkbóñ, ke be kpami kó. ³⁶ Téenna assal ŋbeñaŋ can Nfad ren matne téen assal nbeñaŋ.”

Baa mók thófhóf beñaŋ

³⁷ “Baa nmók roba be kóló, abé beké baa ben roba. Baa nmók allal be kóló, beke baa ben allal. Baa rutul abé bee baa ben rutul. ³⁸ Baa ŋon be kóló, Aala ke baa ŋon. Uñóbé katna baa ét ke ŋtéen awela ntumna nwen. Ya ke flekte baa lektene, ke fenma biiketé baa nlekn at.”

³⁹ Jesus ŋon bama ke mméptén kó a kpaa: “Afóme mara téra, ankelma ufóme? Nde beké kóbé abbu bama men? ⁴⁰ Al kene nlamré ét mara yófa en kemane nlam lam. Komókó a sawlene kerém a ke nben téek kanlam ŋen.

⁴¹ “Abela u ya sé u biikté séfn afkid na beafaaré, wéta siim ŋfdunkol ŋfta kene afkidé? ⁴² Abela u mara ya beafaaré: Mbe babé yónka nñanna séfn kene afkid nauu, u wéta biika ŋfdunkol ŋfta kene afenré? Andókré yanté kintidn fta kene afkidé, abé we mara biikna nkbóñ can nñanna séfn kene afkidna beafaaré.”

Pta kek nkdéna nben

⁴³ “Ét téenjké pta bóñcé kene nrée ŋkdéna kwóo, abé at pta bwóo ét mara réena ŋkdéna kbóñcé. ⁴⁴ Abé pta

óo pta mat ulé akdéna nben. U nké cód ηkmanjku abyunjom, nsokona córa kaju abndikn ηthé. ⁴⁵ Alanté ubóñcé feñi mat saan wel ubóñcé. Alanté ukpame mat saan wel ukpame yantene akkórók nfeñi ηen. Ya al mat saan wel lethne a fiñi ηen.

Psul ηkódn kssebm

⁴⁶ “Wi ηunne baamat ñi took Andaη, Andaη, ma baa ηké ya wel Nsaanne baa? ⁴⁷ Men en binténe a ñi, a siim saanna ñi, a ya can nsaanne, nke baa nkédn alma amép ne. ⁴⁸ Amép ke alanté nisne ódn ηen, atef keηkók kecuηké, acat keneu klawé ηklakη. Ben psól lithne, wéré rétté uyólé, ódn naajé, wét mara iηgaléna, yaa ucaté klawé ηklakη. ⁴⁹ En siimne, a ét ya can Nsaanne, a ke mmép ke alanté nisne ódn ηen aséefη, ntaηna tefa keηkók kecuηké. Ben psól lithne, wéré rétté uyólé ódn naajé, ukóbé komókóma, wótté men.”

Keηkesn ηassif ηandaη ηbesóndé

7 Komókó Jesus sawlene saanta ke beñan a yat a kethéw ηKafarnaun. ² Alama ηbesóndé ηRómanu téenjké assif ηen óló a coηne. Akeké usaaké aloos lódna. ³ Alama ηbesóndé é siim biia na Jesus ait bendaη ηbejudéus ya be sak Jesus, ya ae ben kesn assif ηen. ⁴ Komókó be kathne a Jesus, be kóréma be ya: “Ubóñ ya we ya alanté wel wó. ⁵ Ya acoη kessol ηba en ma própi anisba ódn ηfsocolundé.”

⁶ Jesus tóo ke bama komókó asolne katha akula, andaŋ ɲbesóndé é itté benthed ma ɲen ya bema ya: “Andaŋ u mók libu katha aódn ra ya ɲét téek ya Andaŋ e yat aódn ra. ⁷ Andaŋ niŋ ɲét biik ya ntéek bentena aŋkitn ré. Saan psaan bódn; assif ra e yét. ⁸ Ya ñi at nke kacn ɲflama ntéeŋ besóndé kacn ɲfitera. A ñña wód: ‘Tóo!’ A mat tóo. A ñña óló: ‘Benté!’ A matte ben. Assif ra aññama: ‘Ya bó!’ A mat wen ya.”

⁹ Komókó Jesus siimne saan wé ubót ma té wel ɲalanté é. Abithilé aya, fɲbuŋ ɲbeñaŋ béké ke mane ké nrón: “Nke baa saan ya niŋ a beñaŋ ɲIsraél ɲét biik nkóp nkló npdaŋ cal mbó.”

¹⁰ Be ken be itteneké be bith akula be biik assif é yét.

Mbe ɲanin alanté ɲen lódne a Naiŋ

¹¹ Tóo aŋkitn nrocon Jesus tóo a kethéw be tookne Naiŋ. Benróŋ ɲen beñóbé tóo keen ke fɲbuŋ fndaŋ ɲbeñaŋ. ¹² Komókó a kathne kessolne ɲboom, ɲkethéw ké aléeŋ ke beñaŋ kene num some, mbe wód a yaama alanté ɲen lódne. Beñaŋ beñóbé ɲkethéw nkésmaké. ¹³ Komókó Andaŋ biikne anin é a siim assal ɲen aya: “U mók leec.” ¹⁴ A kath athón abɲcac be ken kemane nnum caté. Jesus ya: “Arókti ke u nke nsaan sit.” ¹⁵ Arókti sit améssé acuuk saanta, Jesus ɲonma yaama.

¹⁶ Kólé ndaŋ waleté klawé ɲbama men be ɲon Aala fcimbé be ya: “Anresn ɲsaan ɲaala undaŋ sit

afnñokn ηban!” Be ya at “Aala benteté ñina beñan ηen!”

¹⁷ Bya na Jesus yan psaw ηktéra ηJudéia kek ηktéra sooltandene.

Jon it benróη ηen bessebm

¹⁸ Benróη na Jon too a kalabus be saan ma kwel kó men resne. Jon took bessebm ma. ¹⁹ A it bama Andan Jesus be e ma kpaá: “En ma keté nbenté. Ó nde ba ke nñónka óló?”

²⁰ Abé be res katna awela Jesus keneké be yama: “Jon matne wassa pkó aitté ba kpaana ηu abó, u ke en keteneké nbenté? Ó ba téek yónka óló?”

²¹ Komókó ké Jesus yétté bessaké beñóbé, ke kessaké matne kambal, a yan fafé wóo a tum befóme beñóbé ηbiik. ²² Abé a wélke benróη na Jon aya bama: “Bithna baa too saan Jon wen baa biikne, ke wen baa siimne: befóme ηbiik, be buré nfótn, berokcé ηkesselé berimne ηsiim, belóré nsitelé, beñalba nsiim kennum kebóñcé. ²³ Pala mdaη beken étne madn ηkóp ηkló ηbama a ñi!”

²⁴ Komókó beñan Jon itte neké bithne.

Jesus saan welna Jon matne wassa pkó

Abé Jesus cuuk saanta ke fηbuη ηbeñan wel na Jon a kpaá: “Psool ηal we baa too ñina aftharé? Al étne téeη kcóssó? Nau. ²⁵ Ma we baa too ñina? Alanté ηiithene kwel nñaré? Nau, ma beken matne tum kwel ηkñafé be mat ke afsume aódn ηflama.

²⁶ Saanna nta, we baa yan tóo ñina? Anresn nsaan Njaala? Cóssó. Nke baa nsaan baa biik en yófne asaanta enma benteté mékésna psin ñen, Aala ketene ñit. ²⁷ Óke en saan Njekarta Kelété saanne wel ñen: ‘Nkete ñit assif ra aŋkitn nauu, bena mékésna ñu psin.’ ²⁸ Nke baa nsaan ya ét téenké al beréene afñtéra fó yófne Jon. Ma en tétne ke usón Aflama Njaala é yóf ma raŋna.”

²⁹ Men beken siim mane, katna beŋkpaa ñbyéta ñpkó be ncm Aala, ya be naŋké ke nwassa ñpkó na Jon. ³⁰ Ma kfariseus ke benlam lam ñfité na Moisés lónéké ke nwassa ñpkó na Jon, be lóo ñfsalna Njaala.

³¹ Jesus kpaa at: “Eela nmara mébtina beñañ ñwaba keen? Eela be mébn? ³² Be méb cal ñkbe besón méssene a kethéw. Bensókdé: ‘Ba léf baa fota baa ét nañ ñiléna! Ba lep baa blep bwalnassal baa ét nañ lecna.’ ³³ Jon benteté aŋké ómté, aŋké siik lisa, baa ya akeré auulé. ³⁴ Mbe Njalanté benté aŋómté aŋsiik, baa ya: ‘Ó kpoŋa ñdanne ake unsiikn, anhedma be ñkpaa ñbyéta ñpkó, ke beñañ ftooké fvóo.’ ³⁵ Ma beken nañne psel Njaala mat kédn ya uke kcóssó.”

Jesus aódn na Simón fariséu

³⁶ Fariséu óló kpauti Jesus ya ae tóo ómté aódn ñen. Ayat a méssé afthóthti. ³⁷ Anin óló ñkethéw ma téenŋe ftooké fvóo. Komókó aulne ya Jesus keké aódn ñfariseu. Anumté kelafa be mékésne ke klakŋ kyéeibé be tookne alabastru téenŋe yóké ñkefaje

kesume. ³⁸ Anaté antaan, ηkesolne keñ na Jesus^g, anlec ké, a cuuk ma móñna keñ ke kwata, antas ken kuul ηen. Anthódma keñ, aññók ken ke yógé téenje kefaje kesume. ³⁹ Komókó fariséu biikne wel wó, assal abó: “Nde alanté ó keké asaanta ηsaan Njaala, a keké ηul eela ke anin ó, psool ηal we ake ma nthón, ya ake anin ηtfootké fvóo.”

⁴⁰ Jesus wélke fariséu: “Simón, ntéeη welwóló nsaanta ηu.” Simon yama: “Anlaam, saan ñi!”

⁴¹ Jesus yama: “Téeηké belanté bessebm ribatne alanté óló kbées. Uwód ribat kséη kcef ηkbées ηprata, ólóma ηcefmén ηcef. ⁴² Cal be étne téen can nñétana ηknrim ηbama a rutul bama. Saan nta eela ηbama ke ma ηtéecé coη?”

⁴³ Simón wélke nña nri en be rutolne wel undaη. Jesus yama: “Ussal ηkbóñ.” ⁴⁴ Abé a biithelé a anin, aya Simón: “U biik aninó, nñat aódn ré, wét ñi ηon wéré ηuasana keñ, ma enó ke kwata ηen aηuasa ñi keñ antas ken ke kuul ηen. ⁴⁵ Wét ñi thóot kloηkbo ben nkathne; ma enó tidna ben nñatene, a ét ñi is thótña keñ. ⁴⁶ Wét ñi yók yógé a pkó, ma enó yók keñ ra ke yógé ηkefaje kesume. ⁴⁷ Abé kthakad ηen kñóbé berutol ken, wen ma ηon a coηte ñi ηdanne. Ma en be rutolne ηrocon, a mat coη ηrocon.”

⁴⁸ A saan anin: “Kthakad na u berutol ken.”

⁴⁹ Beken mésseneké keen afthóthti, be cuuk saanta

---

^g7:38 A ηaté kektan na Jesus: Bejudeus mat ké ηañti keñ antaan komókó bekene ηómté.

bama betira be kpaá: “Ó ke eela katna kthakad amat ken rutul?” ⁵⁰ Jesus saan kanin: “Nkóp nklóré kpaltina. Tóo ke pcée.”

Benin matne róŋ Jesus

8 Tóo aŋkitn Jesus cuuk fóta a kethéw kethéw, ŋgunda ŋgunda, a nsaan kennum kebóñcé ŋflama Njaala. Benróŋ ŋen ncefmen ke bessebm matat tóo ke en. ² Benin bekóló at akesne ké kessaké, ke beken ayanne fafé wóo a bama. Kene Maria be tookne Madalena buulé fac ke uwód yanne aen. ³ Juana anin na Kusa, kene ké anthófn ŋalama Éródis Antipas. At ke Susana ke benin bekóló beñóbé, mat ké tóo ke Jesus ke benróŋ ŋen be ŋuét bama ke kwel nkwóm.

Kenmébti ŋansokot

⁴ Komókó ŋbeñañ beñóbé socolundene, bekóló nbenteté a kethéw kethéw Jesus ŋon bama kenmébti kó: ⁵ “Akpas óló yan tóo wassa ómath ŋen. Komókó a kene wen ŋuas wóló ma kóbé ankpala ŋpsin be fótót wen, kithé ŋkléen cód wen. ⁶ Wóló ma kóbé ktéra ŋklakŋ ukpun, abé usól ya awela ma éte moñ. ⁷ Wóló ma kóbé añokŋ ŋñuu, urañ ke wen awakma tira ulabal wen men, urat wen. ⁸ Ma wóló ma kóbé afvel fbóñcé urée, bód, bód ré ŋkñóbé.” Ben a saane saan wó, asaan: “Al téerŋne kló nsiim na ae kos koló.”

⁹ Benróŋ ŋen kpaá ma: “We, unañ saanta ke kenmébti kó?” ¹⁰ Jesus wélke bama: “Aala ŋon baa

ula fsoo Nflama ñen, ma beñañ bekóló mat siim sóñ ke kenmébti, ya be mat ñin ñtañ biikna, be nsiim ñtañ thaka fñane.

¹¹ “Wó ke klembat kenmébti kó: Sokn ke saan Njaala. ¹² Wen kóbene aknkbalá ñpsin ke beñañ matne siim saan Njaala nkbóñ ma alama ñbuulé mat wen yan afeñi mbama. Ya be mók nañ be kpal. ¹³ Wen kóbene klawé ñklañ, ke beñañ mat ne siim saan Njaala, be wen tobok kepcé ñdañ, ma be nké caté berat, be nké ufelé a psin Njaala. Komókó ñkpélat be mat yan. ¹⁴ Wen kóbene afnñokn ññuu ke, be ken matne siim saan Njaala, be tobok wen, ma ñfsalna keke bok ñfyalé wó ke fsumme ñfyabm fó, mat bama baai kló, be nké mara réena ñkdéna kbóñcé. ¹⁵ Wen kóbene afvel fbóñcé ke nkédn be ken siimne saan Njaala, beléeñ wen kekcóssó ke feñi fbóñcé, be thak berat beke nrée ñkdéna ñkñóbé.”

Fkandia mat tumelé klawé

¹⁶ “Al ó al nké yef fkandia añañ a kpo fen fkuta, niñ anké at fen yati kacñ ñptandé, ma mat fen tum awela ufuré, be ken kene ññat mara biik na fnkpodna. ¹⁷ Ya ét téenké wel beléth ne, étne ke nbiikelé; ét téenké wel soone, étne ke nben yan a lée, pa wolé. ¹⁸ Léksena can baa matne siim. Enó en téenke beke ma nbon, ma en étne téen, katna wen assal ne ya a téen beke ma wen ntobok.”

Betéenké na Jesus

¹⁹ Yaama ke bebeama too ma ñina, ma bet ma mara solna cal beñañ ñóbne aajé. ²⁰ Al oló saan Jesus: “Yaaré élé ke bebearé, be caté afvyalé, be naña biikna.” ²¹ A wélke bama, a saan: “Nne ke bebeane ke beken matne siim saan Ñaala, be ya can u saan ne.”

Jesus cólte fndekela

²² Flé fóló Jesus lip alańca ke benróñ ñen ya bama: “Ba kambalma a kossud kóló.”

Abé beres. ²³ Ben be kene nres Jesus kpo. Fndekela fdañ ke fafé sitté afóra, lańca ma nleth wéré ñyat wassena. ²⁴ Abé benróñ ñen too besolma buwelma be ya: “Andañ, Andañ, bake nlóod.”

Asit añon fité fndekela ke ñmaroñ. Ké cóló men, wel roi. ²⁵ Abithilé a kpaa bama: “Kebela, nkóp nkló nrin ke?”

Ma ubótté bama beñaté ke kólé be kpaandé: “Ila ó? Fndekela ke ñmaroñ amat it klawé ñken, kmat ma siimet.”

Jesus yéte alanté téen ne buulé

²⁶ Bekath afñtéra ñGadarénu kene añkitn ñGaliléia.

²⁷ Komókó Jesus kparétene alańca, alanté ñkethéw ké too léen na ke en buulé ufelé ké a en. Anké tumelé kwel, anké liñi akula sóñ akekpébelé. ²⁸ Asaw biikana Jesus: “Akokkpa akóbé añkitn na Jesus asaan kefayé. Jesus mbe Ñaala kene ktéra kwel

ŋmen we unañ ke ñi Nsakna u mók Nñi libit.”²⁹ Asaan abó ya Jesus it ké wen i yan alantée ya buufelé ké a en biñañ madma thak be alma ke kórénti keñ ke kcef ma amat ken rasat buulé mat ŋaté bebódma són aneņne.

³⁰ Jesus kpaama: “Abela be madna took?”
awélkema: “Fbuņ,” ya buulé beñóbé yatma ké.
³¹ Bama men besak Jesus bebélatma ya amókebama kpad awel ŋkerañ kendaņ. ³² Kumbé ke ké aajé beñóbé ben nrókn aktéra fñciņcelat buulé ma sak Jesus bebélatma ya i bama isņ biat akkumbé béké ais bama. ³³ Buulé yanté alantée biat akumbé bék bama men berét be kath abnkilba bekóbé acóké benaré belód. ³⁴ Komókó berókti ma biikne wel resne beyu rét betóo saan akethéw ke ngunda wel resne. ³⁵ Beñañ yanté bena ñina wel kene, bebenté a Jesus be biika alantée buulé yanne a en, beméesé suldé ke Jesus atumbelé mkbóñ ke fnsalna fbóñcé. Be kpémék. ³⁶ Beken malane be saan bama cal alantée téeņ ne ké buulé yétne. ³⁷ Beñañ bedan fñtéra ŋGadarénu sak Jesus sam i yan afñtéra bama, ya beņateké ke kólé nkdaņ alib ke benróņ ŋen alańca be nsawlé resna.

³⁸ Alanté buulé yanne a en asak Jesus akórréma sam ima is atóo ke en. Ma Jesus itma sam añañ ayama. ³⁹ Bith akula na u utóo san wel undaᅇ Aala yanane ares are ayal saanta awela, awela akethéw nbama kwel kdaᅇ Jesus yamane.

Affula lóдне, ke anin matne keróssa ksam

⁴⁰ Ben Jesus bithne a kossud kóló ncóké beñaᅇ beñóbé tukopma. Ya men ᅇateké beñóᅇma. ⁴¹ Abé abenté alanté óló betookne Jairu, keneké alama ᅇódn ᅇᅇsocolundé, akpoo akiñ na Jesus, asak ma ya e tóo aódn ᅇen. ⁴² Ya atéᅇ mbe uód cot, uffula tééᅇne knina ncef men ke kssebm. Aᅇat nrocon alóora. Ben akene ntóo beñaᅇ beñóbé lutandema nmété, nmété. ⁴³ Anin óló ke ké aajé tééᅇne knina ncefmen ke kssebm ke kesaaké mat mane tum amarat ksam. Awassat men atééᅇne akcif ᅇbeñétte ma ne uód mbama ét ma mara yéttena. ⁴⁴ Atóo katna akath antaan na Jesus, ayólema, akiatil komókó ké ksam para yanta aen. ⁴⁵ Jesus kpaá: “Eela yólé ñi?” Cal beñaᅇ men lóne, Pedru ke benthedma yama: “Andaᅇ, beñaᅇ kene ᅇlutlandé, bama yólé na.” ⁴⁶ Jesus ya: “Al yólé ñi, Nsiim ᅇkmara yan aña.” ⁴⁷ Komókó ma anin biikne ya ét mara soona, atóo a Jesus akpéᅇᅇkpelé, akpoo aᅇkitn ᅇen asaan aᅇkitn mbeñaᅇ men wel ᅇunne sé ayóle ma tene, cal asiim ne at fyabm aleté ᅇen. ⁴⁸ Jesus yama: “Mbera nkóp nklóré yéttena. Tóo kepcé.”

⁴⁹ Cal atikne tita saan, akath al óló ᅇódn na Jairu alama ᅇódn ᅇᅇsocolundé ayama mberé lóod. Uét bóñ

ubóti Andaŋ. ⁵⁰ Jesus siim wel saanne ne: “Aya Jairu umók kpéŋép, kóp sóŋ kló. Ake nñét.”

⁵¹ Ben akathne akula, aét is al yat keen, sóŋ Pedru, Tiagu ke Jon ke fama ke yaama, ɲaffula. ⁵² Beñaŋ men nlec benkokkpa, Jesus yabama: “Baa mók leec ét lóod akpokpone.”

⁵³ Beñaŋ thóma, beul ya é lóod. ⁵⁴ Jesus thakma afcef, atookma aya: “Affula, sit.” ⁵⁵ Fyabm bith té aen, asit acaté Jesus yabama ɲunna en wel ɲómma. ⁵⁶ Befama ubótté ké bama ke fayé, ma Jesus yabama: “Ba mók saan wel ma resne.”

Jesus it benróŋ ɲen ɲcefmen ke bessebm.

9 Asucol benróŋ ɲen ɲcefmen ke bessebm a ɲon bama kmara ke fité ktéra buulé men at yéttena kesaaké. ² Ait bama yaa bee tóo saanta flama ɲaala, yéttena besaaké at. ³ A saan bama: “Mókna num wel ó wel a yóbré mókna thak kata balak afcef, kata fsakui, kata wel ɲómma, kata kbées, mókna num kyatil kssebm. ⁴ Aódn be tukopne baa ɲatena aajé katna flé ba yanne afɲtéra ma. ⁵ Ma a kethéw be ét ne baa tobok, komókó ba kene ñaan a ken baa yinka ntunra nkeñ nren be ke cal nkédn kwóo abama.”

⁶ Benróŋ ɲen tóo be fót aŋgunda, aŋgunda be nsaan kenum kebóñcé, be nñétte besaaké awela awela.

Éródis ke Jon Batista

⁷ Alama be tookne Éródis siim wel kene nres a ét mara ula, ya bekóló ke nsaan yaa Jon sit a kelóré.

⁸ Bekóló nsaan ya Elias akérelé, bekóló at ya u wód nbenresn nsaan Njaala nñó a sitté akelóré. ⁹ Éródis saan: “Nɲit yósna pkó na Jon, aɲtaɲ ó ke eela nsiim be nsaan a wel nɲen?” Aɲkék ké biikna nɲen.

Jesus nɲon belanté nkuunto kcef wel nómma

¹⁰ Komókó biitath nɲen bith tene be saan ma men ma be sif ne. A num bama be yan be tóo awela al ét ne ke, ksɲɲ nke théw nɲBétsaida. ¹¹ Ma nɲɲbuɲ nɲbeɲaɲ ben ul be tóo antaan nɲen, Jesus tubok bama, a saan bama flama Njaala, at a yéte be ken naɲne ke nñéte.

¹² Komókó lée yóolne benróɲ nɲen nɲcefmen ke bessebm tóo be solma be saan ma isɲ beɲaɲ beñóbé bókɲ be mara tóo akkódn ke nɲgunda solne be tóo kék keleɲte ke wel nómma yaa ba kena a wela al ét ne ke.

¹³ A saan bama: “Nɲonna bama wel nómma.” Be wélke be saan: “Ba ét téɲɲ wel wóló sóɲ kbóɲ kcef ke kethé bessebm, sóɲ nde ba tóote us wel nómma a beɲaɲ bók men.”

¹⁴ Beɲaɲ kene aajé be nɲat tékna kkonto kcef. A saan ke benróɲ nɲen: “Tumna bama yaa be méssé nɲtho, nɲtho nɲcefmen nɲcef.”

¹⁵ Abéma be ya be tum bama méssena men. ¹⁶ Jesus tobok kpóɲ kcef ké, ke kithé bessebm ayodn kit ala, a ya Aala wai, a amat ken, a nɲon benróɲ nɲen yaa be ken tum a nɲkitn nɲbeɲaɲ béké. ¹⁷ Bama men óm be móm, kpóɲ ma yófne lith kota nɲcefmen ke kssebm.

Pedru kédn eela ke Jesus

¹⁸ Flé fóló Jesus kene nsak Aala en wód, benróŋ ŋen keké aajé. A kpaa bama: “Eela beñaŋ mat yaa nke?”

¹⁹ Be wélkema: “Be mat ya uke Jon mat ne wassa beñaŋ pkó, be kóló ya Elias, be kóló mat saan at yaa wód benresn nsaan Njaala nño a sit a kelóré.”

²⁰ A kpaa bama: “Ma baa bók eela baa mat ya nke?” Pedru wélke asaan: “Al Aala ettene kene Kristu.”

Jesus saan wel ŋke raŋ ŋen ke kelórema.

²¹ A ŋon bama fité yaa be móké saan al ó al wel wóló. ²² A saan bama: “Ubóñ ya Mbe Njalanté mira kwel nñobé be ŋdaŋ ke belama ŋbeyulé ŋódn Njaala ke benlam lam ŋfité na Moisés ke ma nló be kema nŋabm a flé fjabal a ke nsit a kelóré.”

²³ A ya bama at, nde al naŋ ne ñi róŋna a téen lóo pkó ŋen a caŋ fbalak nkasañal flé flé a róŋ ñi.

²⁴ En naŋne kpaltina fyabm ŋen a ke fen nmarat, ma en maratne fyabm ŋen akónta acoŋ ne ñi ake fen nkpothólót. ²⁵ Nkpal bela al ke ntéen nde atéen kobok fjtéra men, ma amarat pkó ŋen própi. ²⁶ Nde al rutul ne ñi ke saanda, Mbe Njalanté kematé nben rutul komókó akentene nben afcimbé ŋen, ke fena fama ke fen nkthan Njaala beñane. ²⁷ Cóssó nke baa nsaan, bekóló mbaa kene anu ét ke nlóod katna be benté biik flama Njaala.

Jesus kédn fcimbé n̄en

²⁸ Kintiké kódn res ānkitn ben asaanne saan wó anum Pedru, Jon ke Tiagu, aweré ke bama afc̄iñcilat

tóo saka Aala.

²⁹ Komókó akene nsak Aala, fcum n̄en biral, keyatil n̄en n̄añ kee fess, katna kenñat. ³⁰ Belanté bessebm keké n̄saan keen, kene Moisés ke Elias. ³¹ Be benté kefcimbé be n̄saan wel nkelóré n̄en

kene nke aJerusaléñ cal ukene uthilnath. ³² Pedru ke bekólóma keneké aajé n̄en, kit mbama lépké ke kpoo be welé be biik fcimbé n̄en, ke belanté bessebm bék keneké keen. ³³ Komókó belanté béké kemane nracñ benres Pedru saan ke Jesus: “Anlam lam ubóñ ya bakena anu ba e mékés ñifé uyabm bótn biike bendré bóló bena Moisés bótn ma bena Elias.” Ma aétké ul wel akene n̄saan.

³⁴ Cal akene n̄saan tita, fñdimbu benté fléth bama kembibca be kpéñép komókó be kene n̄ñat afñdimbu. ³⁵ Latn yanté afñdrimbu, saanne abó: “Óke mbera ncótne siimetna en.”

³⁶ Komókó flad fé saune saanta be biik Jesus en utira berek kléké bét saan al óló wel wóló nkwel ké be biikne.

Kenkesn ɲarókti téenɲe ɲɲdéla fvóo

³⁷ Komókó both nñanne be kparété aƒciɲilat ɲɲbuɲ ɲbeɲaɲ benté léɲna ke Jesus. ³⁸ Alanté óló aƒnñokn ɲbeɲaɲ akokkpa asaan: “Anlam lam, nsakna ñin mbera, yaa en ma utira ntéeɲ. ³⁹Ʋɲdéla fvóo mat ma yatn klakma, klakma tira amat ɲaassa amat ɲaté aɲfóñ leté katna bluth mat yan absum ma. Umat ma tiñat unkéma naɲ isna. ⁴⁰ Nsak benróɲ ré yaa beema yan, béet mara.”

⁴¹ Jesus wélke asaan: “Baabók ke beɲaɲ étne bóñ étne téenɲ nkóp nkló katna kemókó kela nke ɲaté ke baa? Ñi nmuɲ ke baa. Numte ñi mberé anu.”

⁴² Komókó akene nsol buulé kóp ma aɲaté aɲfóñ leté. Jesus ɲaɲe ɲɲdéla fvóo wé, ayétté arókti aɲon ma fama. ⁴³ Bama men be ɲaté kekkólé cal be biikne kendaɲ Ʋaala.

Abé kwel Jesus yane kbóoté beɲaɲ men, Jesus saan ke benróɲ ɲen: ⁴⁴ “Tumna saan wó aklóren, Mbe Ʋalanté beke ma ben ɲon aƒcef ɲbeɲaɲ.”

⁴⁵ Benróɲ ɲen ét thak saan ma yaa uméte ké bama, béet wen mara thaka, ma be kólé ké kpaana ɲen wel ma asaanne.

Eela ke nke undaɲ

⁴⁶ Benróɲ ben sit keƒɲkpéldé añokɲ mbama wel ɲela ke nke undaɲ abama. ⁴⁷ Ma Jesus ul wel be kene nsal acaɲ mbe usóñ atum aɲkitn ɲen. ⁴⁸ A ya bama: “Al tobok ne mbe ó aƒtookera, ñi atokop en

ma tokop ne ñi atokop en ettene ñi. Abé en mas kee usóñ afnñokn nren i ma ke undaḡ.”

⁴⁹ Jon saanma: “Anlam lam, ba biik alanté óló añan buulé ke kmara nftookeré abeñaḡ, ma ba yama yaa amóké wen ya cal a ét ne ke en nthumba.” ⁵⁰ Jesus ya bama: “Mókena ma cóo, yaa en ét ne baa ló a ke kee baa.”

Beñaḡ ḡSamaria ló tobokna Jesus

⁵¹ Cal asolne ké nummena ala atum afnsalna ḡen men yaa atéeḡ tóo a Jerusaléḡ. ⁵² A it bekóló yaa be e tóo ankitn be e tóo beyat afḡgunda ḡSamaria tóo mékésna ḡen awela nñabna. ⁵³ Ma beñaḡ ḡfḡgunda ma ét ma tobok cal be biikne yaa ake ntóo Jerusaléḡ. ⁵⁴ Benróḡ ḡen, Tiagu ke Jon be biik bya nbeñaḡ béké be kpa a ma: “Andaḡ u naḡ ba took kcóo ḡala yaa kete walé ktéra ksau ke bama cal Elias yane ké.”^h

⁵⁵ Jesus bithelé aḡḡa bama asaan bama: Baa éttul fḡdéla fve baa kerene. ⁵⁶ Ya Mbe Njalanté étte ben sawa ke feyabm beñaḡ, ma kpalti na mbama. Abé ares afḡgunda fóló.

Ulibit róḡna Jesus

⁵⁷ Komókó be kene ntóo a psin alanté óló yama: “Andaḡ, awela awela u kene ntóo, nke ntóo kuu.”

---

^h9:54 Elias: ke asaanta saan Njaala ḡñó téeḡ ne kmara a mat te wal kcóo ḡala, 2 Reis 1: 9-10.

⁵⁸ Jesus yama: “Kuutha téen yuu ɲbama, kithé ɲkléen téen kpab mbama, ma Mbe ɲalanté ét téen awela nwalna pkó.”

⁵⁹ A saan ke alanté óló: “Benté ba tóo.”

É saan ma: “Andaɲ, is ñi ntóoté kpéb baba kintitɲ.”

⁶⁰ Jesus saanma: “Is belóré kpéb benthedba belóré ma uwó tóo u tóo saan flama ɲaala.”

⁶¹ Alanté óló saan ma: “Andaɲ nke ntóo kuu ma is ñi kintitɲ ntóoté san beñaɲ ɲódn ra ya nkena nrón.”

⁶² Jesus saan ma: “Al thakne kpukɲ anñin antaan aétte bóñ sifa aflama ɲaala.”

Jesus it benróɲ ɲen 72

10 Tóo ankitn andaɲ cód at benróɲ ɲen 72, ait bama bessebm bessebm, ya betóo ankitn akethéw men ke kwela akene ké ɲres. ² Asaan bama: “Cóssó am raɲ ke fayé, ma bessif rol. Sakna andaɲ kene atéenké ɲam ya eit bessif a am ɲen. ³ Tóo na, nke baa ɲit cal ɲkbe ke ɲganél añokɲ kɲón. ⁴ Mókna num ranké fsakui, ksapato baa móké caté apsin sumna beñaɲ.

⁵ “Aódn baa yatne saanna kintidn, Nnaɲ yaa fcée i ka aódn wó. ⁶ A al óló ke aajé kene en ɲfcée kinsumren fcée i ɲaté ktéra ɲen, ma óló étmo ke aajé kiite ɲañ a baa. ⁷ ɲaténa aódn wé utira ba óm baa siik wel be téenɲe. Ya assif téen téenka biéta ɲen. Baa mók ke bom na ódn ódn.

⁸ “A baa yat akethéw be tobok ne baa, ómna wel be tumne ankitn ren. ⁹ Baa yétte bessaké kene aajé, baa

saan bama flama Njaala kath añokŋ ren. ¹⁰ Nde baa yat a kethéw be étne baa tobok baa e yan a kethéw nbama baa saan abó: ¹¹ ‘Kata ntunra ŋkethéw ren thakne akiñ mba ba ke wen nkól cal ŋtónjilé ktéra mbaa, ma baa mara ula yaa flama Njaala kath kesolne ren.’ ¹² Nke baa nsaan ya Aala ke nben naksat beñaŋ ŋkethéw kó yófne ŋbeñaŋ ŋSódómaⁱ a flé ŋfthófé yófne kethéw ké.

Théw ŋbeñaŋ étne bés ŋulké

¹³ “Cai u Kórasin, cai u Bétsaida kfenal nñane afññokn ren yalé ké a kethéw ŋTiru ke Sidón,^j beñaŋ catne aajé ke ké nbésŋulké titna ŋké be tumbelé ksaku beyóké ubela akónta ŋkthakat ŋbama. ¹⁴ Abé Aala ke nben siim assal ŋTiru ke Sidón a flé ŋfthófé yófne baa. ¹⁵ Cai beñaŋ ŋKafarnaun baa naŋ yorelena katna ala, baa ke ŋwalé katna keran Kendan.”

¹⁶ Tóo ankitn asaan ke benróŋ ŋen: “Al siimetne baa ñi a siimet. En lóne baa ñi aló en lóne ñi a ló en ittene ñi.”

Bithn benróŋ ŋen 72

¹⁷ Benróŋ ŋen 72 bithté kefcée be saan: “Andan, Kemókó ba saanne aftookeré buulé mat ba simet.”

ⁱ10:12 Beñaŋ ŋSodóma: Mat yó ya kwel kwóo, Aala théd bama ke kcóolé.

^j10:13 Beñaŋ ŋSidón ke be ken ŋTiru: Be ét ke judéus.

¹⁸ Jesus saan bama: “Nbiik alama ηbuulé cal ηke laclac a kóbeté a ala. ¹⁹ Ñin na ηon baa kmara nfóta kethé ηkpól kek kaa kpóka fayé ηamacé men wel weló ét baa ke mara yaa thak. ²⁰ Aktéra ηkwelkó men mók na cée són cal fηdéla fvóo kene baa nsiimet ma céena cal ktokéren kene kthiil nath a ala.”

Fcée na Jesus

²¹ Kemókó ké Fηdéla Fñane lith Jesus fcée, a saan: “Wai ta baaba andaη ηala ke bóca téen ne kmara, u so kwel kó a beñan besellé ke be ken ulne ukét ken a beñan étne ul wel wóló, kcóssó baaba ya abó unaη yaa.”

²² “Baaba ηon ñi kwel kó men al ó al ét mara ula eela ke mbe ét ne ke faama al ó al étul eela ke baaba ét ke mbe, ke be ken mbe naη ne kédna mbama en.”

²³ Abithilé a benróη ηen a saan bama a ksiñ: “Pala mdaη beñan biikne wel baa biikne. ²⁴ Nke baa nsaan ya besaanta ηsaan Ñaala ke belama naη ké biikna wel baa kene nbiika ma be ét mara. At siimna wel baa kene nsim ma be ét mara siim na wen.”

Bón nfeñi ηalanté ηSamaria

²⁵ Téen kene benlam lam ηfité na Moisés naη ne yó ñinñinna Jesus asit akpaama: “Andaη, abela nmaraté téen ka fyabm étne ke nsaw?”

²⁶ Jesus kpaama: “Wi fité flété Ñaala saan? Aurémno fen abela u mat fen siim?” ²⁷ Asaanta

nsaan Njaala wélkema:
 “Coṅ andaṅré ke ne Aala
 ke fiñiré men ke wiré
 men ke fairé men ke
 nfsalnaré men. Coṅ at
 alma usultandéne ke en
 cal ḡu.”

²⁸ Jesus yama: “U
 wélke ḡkbóñ a u ya wen
 u ke nben téenḡ fyabm
 étne ke nsaw.” ²⁹ Ma
 anlamlam ḡfité Njaala

naḡ ké kpaltena pkó ḡen, akpaa Jesus: “Eela
 sultandéne ke ñi?”

³⁰ Jesus wélkema a yama: “Alanté óló yanté a
 kethéw ḡJerusalénḡ antóo Jériko. Aléenḡ ke biém
 apsin bethakma, be luunma kwel, buuma, be
 ḡatmaté buisé. ³¹ Apsin ma ptira ayulé ḡódn Njaala
 res aajé ben abiikma ne athaal aksiñ kóló a res.

³² Alanté óló matne wét kissif aódn Njaala a res at
 aajé abiikma athaal aksiñ kóló a res. ³³ Ma alanté
 ḡkethéw ḡSamaria ke ne ké ntóo keracé ben
 abiikma ne asiim asal ḡen. ³⁴ Atóo asolma atasma
 lété ayókma yóké ke mas aalma faal a kanma
 aktéra ḡburru ḡen anumma aódn mberajé
 atablema. ³⁵ Ben both ñanne a yan kbéss ksaté
 ksibm a ḡon atéenḡke ḡódn mberajé a yama: ‘Ḥaté
 ma Nñine, ken uḡanne wassat yófne ḡkbées kó
 nkena mben yéta kemókó Nbithtene.’ ³⁶ Jesus kpaa

anlamlam ñfité
Ñaala, Abela ubiik,
abaab bók eela
ubiik ya sultandé
ke alanté léñne ke
biém?”

³⁷ Anlamlam ñfité
Ñaala “Wélkema: en
wétmane.” Jesus
yama: “Tóo u ya cal
inó yane.”

Marta ke Maria

³⁸ Jesus ke benróñ ñen be oskol a psin mbama, beyat afñgunda fóló, anin óló betook ne Marta wal bama aódn ñen. ³⁹ Abé beama betook ne Maria méssé ankít na Jesus a nsiim saan ñen. ⁴⁰ Ma Marta afildé ké ke kessif keñóbé a ñaté a ñuikelandé, a tóo a Jesus a yama: “Andañ, wéte biika ya beanne is ñi u tira ke kessif? Yama a benté a wét ñi.”

⁴¹ Jesus wélke ma: “Marta, Marta uke ufildé u ñuikelandé ke kessif keñóbé. ⁴² Ma wel wód u téek ya. Maria cód wen masne bóñca, bét ma wen ke ntobok.”

Jesus laam benróñ ñen saaka Aala

11 Jesus keké awela wóló ansak Aala, komókó asawlene saka anróñ ñen óló yama: “Andañ, lam mba saka cal Jon lamne at benróñ ñen saka.”

² Jesus ya bama: “Komókó baa kene nsak, baa ya:

‘Baaba, ba naŋ ya beñaŋ men ena cim ya u ke uñane, ba naŋ we ke Alama mbeñaŋ men.

³ Nŋon ba wel nŋómma ba thékkpaane flé flé.

⁴ Rutol kthakat mba, cal ba mat ne rutul be ken mat ne ba thaakat at. Umók ba is ba kóbé akbélat ŋauulé ma raac ba al ukpame é.”

⁵ Jesus tik lam benróŋ ŋen aya bama: “Mbóló óló nren mara tóo aódn ŋanthedma ŋen kemandra añokŋ, aya ma: ‘Anthedma, ribat ñi wel nŋómma. ⁶ Ya anthedma ra ketene yóbré yal kath aódn ra, ŋét téenŋ wel ŋonna ŋen.’

⁷ “En ŋkórók wélke ma: ‘Umók ñi bóti, wel res psumpud baŋe, nleŋe aptandé ke ŋkbera ŋét mara sita; ŋonna ŋu wen.’ ⁸ Nke baa nsaan, yaa kata a ét sit ŋonna ŋen, cal a nthedma ŋen kemane nthok a catérema, a ke nsit a ŋon ma wel ma a naŋne.”

⁹ “Abé Nsaan baa: Sakna bee baa ŋon, kékna baa e cód, masna psumpud bee e baa ubut. ¹⁰ Ya men en sakne be kema ŋon en kékne a ke nbiika en masne psumpud be kema ben ŋubut. ¹¹ Fama ŋeela ke afnñokn ren, nde mbe ma sakma fbóŋ ae ma ŋon flaakn, nde a sakma ithé ae ma ŋon ithé ŋkpól. ¹² Nde a sakma faa ae ma ŋon áa ? ¹³ Nde baa beñaŋ ét ne bóñ baa ul ya wel ubóñcé akbe ren, nsokena faaren kene ala ke baa ŋon Fŋdéla Fñane a be ken sakmane.”

Jesus bés auulé

¹⁴ Jesus bés yó auulé alanté óló ankéne ké is a saan. Ben aulé ma yanne alanté é res a cuuk saanta. Fɲbuɲ nbeñaɲ kene ké aajé wel bóté bama. ¹⁵ Ma beñaɲkma bekóló nña ya é mat bés buulé kek kmara alama ɲbuulé betookne belsebu.

¹⁶ Bekóló ma tóo ma ké leɲkadna ke nɲsalna fvóo. Be sakma ya ae bama kédn nkmara kóló Njaala. ¹⁷ Ma can Jesus ulne nɲsalna mbama, aya bama: “Nɲɲtéra aalene afnñokn fke nɲuñ; abé at kula undaɲ aalene afnñokn uke nkóbé. ¹⁸ Nde alama ɲbuulé nsomot pkó ɲen, abela flama ɲen mara bena catena? Ya baa saan ya ñi mat bésré buulé ke kmara na belsebu.

¹⁹ Akemo nde ñi mat bésré ɲbuulé a kmara na belsebu, a kmara na eela benróɲ ren ke bama nbésré? Nɲkbe ren betira ake baa nben thóft hóf.

²⁰ Kcóssó nke baa nsaan ya ñi mat bésré buulé ke nkmara Njaala. Wó ke fnñane ya, flama Njaala kath afnñokn ren.”

²¹ Komókó alanté uthélé kónthólne kene nkbéf ódn ɲen ke polo, ódn ma mat kónthól, kwel a téɲɲe nkmat coɲkoloth. ²² Ma óló bente mo ben yófmane fayé a kema nɲal a kpóth ma polo a ketene nɲatal, abé ake nra men a téɲɲe awetel^k.

²³ Al étne ke, ke ñi en ma ke amacé ra. En étne nke ɲuét socolna, ema ke nlassa.

---

^k11:21 Alanté uthélé: ke alama ɲbuulé. Alanté yóf mane afayé: ke Jesus.

Bithn ɲauulé a al

²⁴ Jesus saan: “Yaa aóra auulé yanne al a mat ɲaté a nfódn aftharé ankék awela nñabna, a étmo biik a mat saan: ‘Nke nbith awela nñantene.’” ²⁵ Komókó a bithtene al lé a wétma can ɲódn uñane umékseléndé ɲkboñ. ²⁶ A mat bith a tóote kék buulé bekóló fac ku wód yófma ne kpam, be mat yaat be méssé. Abé npsawti nfyabm ɲal lé mat təcéc ke thak yófne kintitn.”

Pcé ɲkcóssó

²⁷ Ben Jesus saune saanta kwel kó men, amuntrara nbeñaɲ anin óló sóokn Jesus, ayama: “Pala ɲdaɲ anin réenane a yéltina.”

²⁸ Ma Jesus wélke: “Pala ɲdaɲ abe ken siimne saan ɲaala be rón cal u saanne bama təcéc alath.”

²⁹ Komókó ɲɲbuɲ beñaɲ léɲeléndene aksiñ na Jesus, a cuuk bama saanta abó: “Beñaɲ ɲklakó wóne kló be nsak kédn ɲaala. Ma niɲ kédn kóló bét baa ke nkédn, étne ke sóɲ kena Jónas asaanta nsaan ɲaala.

³⁰ Can Jónas kene ké kédnɲ abeñaɲ ɲkethéw ɲNinivi. Abé Mbe ɲalanté ke at nben ke kédn abeñaɲ nkklakó.

³¹ Flé ɲthófé ɲaala kene nkath alama unin ɲɲtéra ɲSaba, ke nsit robana beñaɲ ɲwaba, ya enó yanté afɲtéra fóló frajé bena siimna npselé ɲalama Salomón. Ma nke baa nsaan en kene aanu a yóf Salomon. ³² Abé ma tira beñaɲ ɲNinivi ke at nsit flé ɲthófé, robana beñaɲ ɲwaba, ya komókó be siimne saan ɲa asaanta ɲaala, kene Jónas be bésɲulké

ṅthakat mbama. Nke baa nsaan en kene afnñokn ren a yóf Jonas.”

³³ Jesus saan: “Al ólò nké lokpod fkandia añañ aram fen, ó akpo fen fkuta. Ma a mat fen tum awela ufuré, a beñaṅ bék ketene nñat mara biikna fnkpodna. ³⁴ Fkandia ṅleté ke kit, komókó kit ré kene nkbóñ let ré men mat ke afnkpodna. Ma kwómo let ré at ke nke abmé. ³⁵ Tum klóo ke fnkpodna kene a u, fmók ben ṅañ ṅmé. ³⁶ Abé nde let ré men ke afnkpodna wét ke ntéṅ pcac bóló kene nke abmé. Let ré men ke nkpod cal komókó fkandia kene ncal.”

Jesus kpira kfariseus ke benlamlam ṅfité na Moisés

³⁷ Komókó Jesus sawlene saanta, fariséu ólò kpauti ma ya ae tóo ómté a ódn ṅen. Abé Jesus yat améssé. ³⁸ Ma fariséu é ubót ma té, can a biik ne Jesus ṅómté ntaṅ wassana kcef cal nñité mbama. ³⁹ Abé Andaṅ yama: “Baa kfariseus ba mat wassa ṅtan ṅkenéka ke ken ṅkebélé. Ma kórók nren lith nksalna kwóo ke fṅómandé. ⁴⁰ Baa caakan en yane ṅkñalé, anké at ya kórók? ⁴¹ Ubóñ ya baa e ṅon bethalane kwel baa téṅne. Abé kwel men eke nkñane a baa.

⁴² “Cai baa kfariseus, baa mat ṅon Aala ṅon ṅkdaṅ nkwel ba mat ne yul kene nbatu, ke ngañcu ke kwel men baa mat ne yul. Ma baa nké pórtal, coṅa Aala, niṅ ya wel ulosé, wó baa téek ké ya, ma baa nmók iss at kólóma.

⁴³ “Cai baa kfariseus, baa ñité méssena awela ñkintitn a ódn nřsocolundé, baa nañ at ya, bensum baa ke fcimbé a kethéw.

⁴⁴ “Cai ya baa ke, can ñthilé ént ne tónjelé beñañ mat ke fóta klawé nfen ntañ ula.”

⁴⁵ Abé uód benlamlam ñfité na Moisés wélke, a yama: “Andañ, au saan ma abó uke baa ñét at.”

⁴⁶ Ma Jesus wélke ma: “Cai baa benlamlam ñfité na Moisés at, baa mat yedn beñañ feté flébé bódne caña, ma baa bók nké nañ niñ kata fmbe mmud ren thón afen. ⁴⁷ Cai ya baa mat mékés kthilé besaanta saan Ñaala befat abne. ⁴⁸ Abó baa mat kédn ya baa nimi kessif na befat, ya bama ab ké besaanta ñsaan Ñaala, baa bók ñaté mékés kthilé ma. ⁴⁹ We ma ñon Aala saanté abnselé ñen, nke bama ñit besaanta saan Ñaala, ke biitath abé beke ñabm bekóló ma, be ke nlop̄m bekóló. ⁵⁰ Can wó Aala ke nnaksat beñañ ñwaba cal ba abne besaaanta saan Ñaala, titna ben mundu cuuk ne. ⁵¹ Titna aksam na Abél katna a kena Zakarias, ba abne afnñokn ñméesa ke aódn Ñaala. Cóssó nke baa saan ya beñañ ñwaba beke bama nben naksat akthakat kwóo be yane.

⁵² “Cai baa benlamlam ñfité na Moisés! Ba téen kuupti ñpsin, ma baa nké yat, abé baa nké at iss beken tékne yatna.”

⁵³ Komókó Jesus yante ne aajé benlamlam ñfité na Moisés ke kfariseus cuuk ma robana ke feñi, be kpaa ma kwel ñkñóbé ñsaan naajé. ⁵⁴ Ya be nkékké cal nthaka ñen apsaan, pa be mara maté robana.

Jesus na benróŋ n̄en awel fncetandé

12 Fŋbuŋ n̄beñan̄ socolundé ké katna benfottandé, kintitn̄ Jesus cuuk saanta ke n̄benróŋ n̄en, a ya bama: “Yana n̄kbóñ ke kpun n̄kfariseus kene fncetandé. ² Ya ét téen̄ wel léthene étne ke nben kpuŋe, niŋ wen solene étne ke nben ulé. ³ Abé at men wen baa saanne abmé uke nben yan a lée, weno wen baa saanne afsoo afleŋta kórók uke nben saanté aktéra n̄faasn̄ pa men siim.”

Eela ba tékna kóléna

⁴ “Benthed mara nke baa nsaan mókna kólé beken matne ab leté, abé bét mara ya mas wel wóló. ⁵ Ma nke baa nkédn̄ alma baa téekne kóléna: kóléna Aala, kene aabmo atéen̄ nkmarā nkpara wee akeran̄ kendaŋ. Kcósó enma ba téek koléna. ⁶ Kwalé becef nké usselé kekbées kkrocon? Ma Aala nké thelé niŋ uwód n̄bama. ⁷ Té ul nkó ren Aala rémwēn Mókna kólé, ya baa téen̄ nkpal ndaŋ yófne kwalé beñóbé.”

Naŋa ó lóo Kristu

⁸ Jesus saan, men enó en saanne ankitn̄ n̄beñan̄ ya ake enda, ñi Mbe N̄alanté nke nben nsaan ankitn̄ nkthan̄ N̄aala ya ake enda. ⁹ Ma en lóne ñi ankitn̄ n̄beñan̄, n̄kema nben lóo at ankitn̄ n̄kthaan̄ N̄aala.

¹⁰ Al saanne wóo Mbe N̄alanté Aala kema nrutul, ma en saanne wóo Fŋdélā Fñane, Aala ét ma ke nrutul.

¹¹ Komókó be numne baa aódn fñsocolundé, ankitn ñbelama ó aflama fndañ thófna, baa nmók ñaté kepntepbelé, kepnsalna abela bake ntóo saan we bake ntóo wélke. ¹² Ya Fñdéla Fñane ke baa ñon komókó ma wel batékne saanta.

Mbunthol ñabane étne sel

¹³ Alanté óló afnñokn ñbeñañ beñóbé nsaan ke Jesus: " Andañ, ya beababa ba wetelindé kethul na faaba." ¹⁴ Ma Jesus wélke ma: "Alanté eela tum ñi ya ñeke anthófn ó anwetel nkwel añokñ ren?" ¹⁵ Abé a saan ke beñañ men: "Tumna klóo baa iss fñómandé nfeñi ya fyabm ñal ét ke a kwel nkñóbé a téenje."

¹⁶ Komókó ma Jesus saan bama kenmébti kó: "Alanté ubane am ómath uñóbé afcin ñen. ¹⁷ Abé a cuuk salaa apkó ñen: 'Ñét téenje awela ntum na ómath wó. Abela nke ña?' ¹⁸ 'Yóo, ñjul wel nkene ñña. Nke ñjatat fkulra ñañ nnis kóló ñkdañ, aajé nke nsot ómath ra men ke kwel kóló ntéeñ ne.' ¹⁹ Abé ñe ben ya leté ra. Alanté ucée! Uleñ ómath kenane ntéek knina nkñóbé yabm, uómté, ussekn, u kpo. ²⁰ Ma Aala yama: 'Alanté, uncakn kemanda kó uke lóod, uke ñi ñon fyabm ré. Kwel kó uleñ ne eela kete ken nben ñateré?'" ²¹ Jesus sawlé saanta: "Abó u mat ke, ke al socolne kobok a pkó ñen. Ma ankitn Njaala a ét bok."

Kóba klóo Aala

²² Tóo ankitn Jesus saan ke benróñ ñen: "Wenma ñon nsaanté baa ya mókna ñaté kepntepbelé a

fyabm ren ke kwel ñómma niñ ke leté ke kwel ñtumna. ²³ Fyabm yóf wel ñómma, leté yóf wel ntumbelena. ²⁴ Ñinna a kithé ñkléen; benké am, bét téen kul, niñ ódn nleña kwel. Ma Aala mat bama róssón. Bét téen ñkpal baa yóf kithé ñkléen. ²⁵ Eela ñbaa mara salaa katna a bon kenfotna ñen? ²⁶ Nde baa étmo mara ya kwel ksóñ kóo. We ñon sé baa nsalté a kóló? ²⁷ Ñinna anthélna ñta cale umatne ran; unké sif, niñ unké tetn ñkñóma. Nke baa nsaan kata alama Salomón keke bok ñen men a ét ñithé can ñthélna ñta. ^{28Nde} Aala ñith fandé ñkpól matne kpun waaba ke bluth we théré akcáo nsokona baa rolne nkóp ñkló.

²⁹ “Abé baa nmóké ñaté kepnteptebelé a salaa a wel ñómma ke wen nsiikna. ³⁰ Ma beñañ étne ul Aala bama mat ke kéka kwel kóo. Abé fadn kene Aala ul ya baa thékpaté wen. ³¹ Wel baa téekne ya kintidn kékna Flama Ñaala fódna can Aala nañne, ae baa ben ñon kwel kóo.”

Kobok ala klawé

³² Jesus at saan: “Baa ñkbera besóñ mók na kólé, ya Fadn nañ baa ñonna Flama. ³³ Usna kwel baa téenñe, baa ñon kbées ma beñalba. Baa kék granke étne ke nthó, baa leñ kobok ren ala, awela kédne ke nsaw, awela byém étne mara yémna niñ koñkpoñ étne mara ómma nken. ³⁴ Ya awela kobok ren kene aajé ma feñi ren mat ke.”

Bessif matne kpéf

³⁵ Jesus saan at mékselena: “Baa mabé kfaal. Baa yef fkandia nden. ³⁶ Kena can nbessif kene nñónj andaŋ ɲbama, ketene nbith abréj a komókó a kathne amas psumpud beres buubud ma. ³⁷ Pala ɲdaŋ bessif béké andaŋ ɲbama wétne be nkpéf. Cóssó nke baa nsaan ya ake nmab kokórya, atum bama bee méssé améesa a kath awet bama. ³⁸ Nde a bithté kemanda kendaŋ, ó kepnacen, awéet bissif bék nkpéf be aalath. ³⁹ Siimna wel wó, nde a téenjké ódn ul ké komókó ayém ketene nben a ét ma ke ɲjis aut ma keneu. ⁴⁰ Abé tabelena ya baa éttul komókó Mbe Ɗalanté ketene nben.”

⁴¹ Pedru kpaa ma: “Andaŋ, u ɲon kenmébti kó a baa bitira, ó pke ben mbekóló.” ⁴² Andaŋ wélke ma: “Eela ke assif usselé ó ulosé andaŋ ɲen tumne ktéra nbessif ɲen, ya ae bama ke ɲonna fómté a komókó lée tékne. ⁴³ Pala ɲdaŋ assif é, komókó andaŋ ɲen bithtene a wétma anña pcalma ptira. ⁴⁴ Cóssó nke baa nsaan, ake ma nben tum afndaŋ ɲkwel nmen a téenje. ⁴⁵ Ma salna ta wel wó ande assif é, sal a pkó ya andaŋ ɲen keté ɲɲufelé bithna ares a cuuk fóra bissif ma belanté, ke binin, a ɲjómté ansekn anrékém. ⁴⁶ Abé andaŋ ɲassif é, kete nben bith flé a étne ul komókó a étne yónka. Ake ma nnaksatn ke fayé awónjól ma ke beñaŋ étne ul Aala.

⁴⁷ “Ma assif ulne wel andaŋ ɲen naŋne, ma a ét mékselé, niŋ étya can é naŋ ne beke ma nnaksatn ko puna. ⁴⁸ Ma en ét ne ul wel andaŋ ɲen naŋ ne, aya

wel tékne puna, ake n̄julé nrocon. Abé en be ɲonne uñóbé beke ma nben sak uñóbé. En beleɲtene klóo a kwel kñóbé beke ma nben sak uñóbé.”

Jesus numté fnwetelendé

⁴⁹ Jesus at saan: “N̄benté kpara kcóo afɲtéra, nnaɲ ya ke yef. ⁵⁰ Ntéeɲ muɲa pcal bólo, ñi nsiim fvóo katna flé wel wó kene nkath ures. ⁵¹ Baa nñande nnumté fcé afɲtéra? Nkéne abé. Ma nnumté baa fnwetelendé. ⁵² Ya anu tóo ankith beɲaɲ becef aódn uwód ke nwetelendé, baabm ke nmac bessebm, bessebm mac baabm. ⁵³ Abé at befama ɲkbe ke nmac ɲkbe mbama, ɲkbe ke nmac befaba, beama ɲkbe benin ke nmac ɲkbe mbama, ɲkbe benin ke nmac beaba, bemama ke nmac benin ɲkbe mbama benin, ɲkbe ke nmac bemama mbama.”

Kérlé nkomókó

⁵⁴ Jesus saan at ke fɲbuɲ nbeɲaɲ: “Komókó baa biikne fdimbu yanté baa mat saan ya léssé ke ntobm. Abé u mat tob. ⁵⁵ Komókó baa siim ne fɲdéla nrélté ktéra baa mat ya, waaba both ke nñu. Cóssó u mat ñu. ⁵⁶ Benrókelé baa ul lembatna kérlé ɲala ke ken ɲbóca. Abela baa éte mara ula kérelé ɲkwel kene nres.”

⁵⁷ Jesus sawlé saanta aya: “We ɲon baa éte mara ula wel kene ulosé a kó ren? ⁵⁸ Komókó u kene ntóo ke amacé nauu afthófé, kék can nmékésna saan ken apsin. A mókna ben num afcef ɲa ɲthóf, anthóf

nmókna ben ñon apolisia, polisia benna tum a kalabus. ⁵⁹ Nkena nsaan ya u ét ke nñan aajé ntañ yétana fbés.”

Ñbésñulké ó kelóré

13 A kemókóma ketira beñañ bekóló kath ké aajé be cuuk saanta Jesus, wel ñbeñañ ñGaliléia Pilatu itne ké aba komókó bekene ñña ñcinte Ñaala. ² Jesus wélke, a kpaá bama: “Baa sal ya beñañ bék téecé thaakat yóf ne beñañ men kene ñGaliléia cal be muñne kwel kó? ³ Nke baa nsaan, wétke kcóssó! Ma nde baa nmen baa ét bésñulké baa ke lóod pcalma bód bama bok lóodne. ⁴ Onthena beñañ ñcefmen ke betala ñfgunda ñSoloé bék, lóodne ké komókó ódn oforé kóbétene klawé ñbama. Baa nted nde be thaakat yófne beñañ men kene a Jerusalén? ⁵ Nke baa ñña ñkéne abé! Ma nde baa ét bésñulké baa nmen baa ke nlóod pcalma bód bama bok lóodne.”

Kemébtí ñpta be tookne figera ét ne rée

⁶ Abé Jesus ñon bama kenmébti kó: “Téenñ keneké alanté thakne ñpdikn ñpta bód be tookne figera a sokne afwañna ñen. Komókó a tóone kéka ññdéna, a ét biik fóló. ⁷ A saan ke assif ñen: ‘Ñin! Ores klakkó kléssé kabm ñni matne tóo kéka ññkdéna abfigera, ñni nké biik wel wóló. Casben! Ya biselémo pke nñan kenthopna ñbóca, ñtañ réena wel wóló?’ ⁸ Assif wélke a saan: ‘Andañ, isben kepñninbó ptira. Nke

ntef ηkbala ηben ntum cinte. ⁹ Nde mnina ke te nben pdémo, wobóñ. Nde pétmo rée, u ben it cassa.”

Jesus yétte anin óló flé ηkyab

¹⁰ Flé ηkyab fóló, Jesus nlaam ké aódn fηsocolundé.

¹¹ Anin óló ke ké aajé téenēne kléssé ηcefmen ke ktala keneké ussaké, ke fdéla vóo. A matké fód ankuca anké mara sara leté ηkbóñ. ¹² Komókó Jesus biikmane, a tookma a yama: “Anin ukesselé.” ¹³ Abé a tum fcef klawé ηen, komókóma tira assaré, a cuuk cimna Aala.

¹⁴ Ma alama ηódn fηsocolundé eeña cal Jesus yéttene flé ηkyab. Aya ke beñaη: “Téenē klé fac ηkessif. Baa maraté bentena kesselena kléké, ma étne ke flé ηkyab.”

¹⁵ Andaη wélke ayama: “Anróokré! Antaη aló al ηbaa nké kbas lamba ηen ó buuru ηen a flé ηkyab, too sektenaηen. ¹⁶ Anin ó ke mbe na Abrón, auulé tumne keraη kléssé ηcefmen ke ktala. Ya we ηonsé a étte téek kpala flé ηkyab? Cal a téenēne kwel kó.”

¹⁷ Abé bemacé na Jesus ηaté ke kurutolna cal a wélkene bama, ma fηbuη ηbeñaη men ηaté ke pcé ke kwel kbóoté nkdaη ayane.

Kemébtí ηkenēdaηna nFlama Njaala

¹⁸ Tóo ankitn Jesus kpaa: “We Flama Njaala mébn? Ke we nke fen nmébtí? ¹⁹ Fméb cal ηflaa ηpta be tookne mostarda alanté thakne a sok asoba ηen. Pta raη njañ pta npdaη, kithé ηkléen ben tum kpab ηbama a klayma.”

²⁰ Aat kpaa: “Ke we nke nmébtí Flama Njaala^l ke wen?” ²¹ Fméb can njanin thakne ta urocon matne bimte kbóŋ be tookne férméntu ababal wen ke klekta kabm n̄fariña, katna ubim men.

Pud psóñ

²² Komókó Jesus keneké ntóo a Jerusalén amnmaŋ a théw ke n̄gunda, Anlaam beñaŋ. ²³ Al óló kpaama: “Andaŋ, beken kene nkpóthelé be rol?”

A wélkema: ²⁴ “Yana fayé yatna apsumpud psóñ. Ya nke baa saan ya beñaŋ beñóbé ke nben kék yatna, ma be ét ke nmara. ²⁵ Komókó a téen̄ké ódn sitne a baŋ psumpud. Baa ke ncaté na afvyalé baa cuuk masa psumpud, baa n̄ña: ‘Andaŋ, andaŋ, ubudba.’ Ake baa nwélke: ‘Nétul, kebela baa keté.’

²⁶ Anu baa ke ncuuk saanta: ‘Ba ómté ba siik ke u; u matké laam beñaŋ a kethéw n̄ba.’ ²⁷ Ake baa nwélke: ‘Nétul n̄bad baa ketene. Racna ñi, baa men matne ya kwel kwóo.’ ²⁸ Baa ke nlec aajé, baa thóp ksec, komókó baa biikne Abrón̄, Isaki, Jakó men kebe nres n̄saan Njaala a Flama Njaala, baa bók keté n̄jatté afyalé. ²⁹ Beñaŋ kete n̄nan kethañelé ke yól ke fcef fómti ke fawla, be méssé améesa a Flama Njaala.

³⁰ Kcóssó nke baa nsaan téen̄ beken kene bensawti kene nben ke bentit, bekóló kene bentit ke nben ke bensawti.”

---

^l13:20 Flama Njaala: Ke beñaŋ naŋne ya Aala eke alama n̄bama

Jesus tep Jerusalén

³¹ Komókó ma ketira kfariseus bekóló kath kesolne na Jesus be yama: “Yan anu u tóo awela wóló, ya Éródis naŋna aba.”

³² Awélke aya bama: “Tóona baa saan cakla é ya ñi ó ñi nbés buulé ñi nkes beñaŋ klé krocon kóo. A flé fñabal nke nsaw kessif ra. ³³ Nke nfót waaba bluth ke fólé, ya wét bóñ ya asaanta ŋsaan Ŋaala lóod akñalé ŋkethéw ŋJerusalén.

³⁴ “Cairero Jerusalén, Jerusalén, matne ab benresn ŋsaan Ŋaala, u mat safat ke klakŋ be ken Aala itnatene! Kyas kkrémi nnaŋ socolna ŋkbe ré can ŋñék matne socol ŋkbe ŋen kacñ ŋklafan ŋen, ma wét naŋ! ³⁵ Klakkó be keté baa ŋuas ke kódn den. Kcósó nke baa nsaan baa ét ŋat ke nbiika ŋtero katna flé baa kene nña: ‘En bentene aftooké Ŋandaŋ atéek cimelena.’”

Jesus yétte alanté téenŋe kessaké nŋassa

14 Jesus yat aódn ŋalanté óló kene at undaŋ ŋkfariseus flé ŋkyab, tóo ómtena. Beñaŋ kene ké aajé be nñin ma ŋkbóñ. ² Alanté óló keké aajé usaaké keñ ma ke kcef ma saa. Atóo asol Jesus. ³ Jesus kpaa benlamlam ŋfité na Moisés ke kfariseus: “Fité Ŋaala saan ya ba mara yéttena al flé ŋkyab, ó nde ba ét mara?”

⁴ Be ét wélke wel wóló. Abé Jesus kees alanté, ayama res. ⁵ A kpaa bama: “Nde óló nden téenŋ buru, ó lamba, akóbé abuu flé ŋkyab wét ma ke ntóo

yanna komókó ma?”⁶ Be ét ma ké mara wélkena wel wóló.

Bwal ηpkó

⁷ Komókó Jesus biikne ké beñaη be kpawtetene ncóκη awela ubóñcé nmésséna. Abé aηon bama kemédti kó aya: ⁸“Komókó al kpauti nane ablókré, umók kék méssé na awela ηftooké, ya mbóló amaraté kpautina al óló ηftooké. ⁹ Abé al kpauti nane, é marana benna ya: ‘Sit uηon ó awela wé,’ abé uke nsit utóo méssé afηcokob ηkektan ke kurutolna. ¹⁰ Komókó be kpauti nane, tóo uméssé antaan. Abé en kpauti natene benté aya na: ‘Anthed mara, sitté uben méssé anu.’ Abé uke ntéη fcimbé ankitn ηbeñaη umésséne ke bama améesa. ¹¹ Men en yot ne pkó ηen be kema nben wal, en walne pkó ηen be kema nben yot.”

¹² Aya en kpauti mane: “Komókó uke ne nlót wañna ó keña, umók kpauti benthedma ré ke bebefaré, ke be téηkeré niη be ken usoltandene boboké. Be nmókna at ben kpauti, abé we ben tobok byéta ré. ¹³ Ma komókó ukene nña pcé, kpauti beñaη beñalba, beñatane, ke befóme. ¹⁴ Abé we téη pala, ya be ét téη wel nñétana ηu, ma Aala kena nben yéta komókó asitne beñaη belossé.”

Kemébtí ηpcé npdaη

¹⁵ Óló ma kene ké ke bama améesa siim wel wó, aya Jesus: “Pala ηpdaη ke beñaη kene nben mala pcé a Flama Njaala!”

¹⁶ Jesus wélke ma: “Aṅon keméti kó, alanté óló ya ké pcé ṅpdaṅ, a kpauti beñaṅ beñóbé. ¹⁷ Komókó ma kath, a it assif ṅen tóo saanta beñaṅ a kpautine: ‘Baa benté nsawlé klakó!’ ¹⁸ Ma be cuukma wépcena uwód uwód: ‘En ṅkintit ya; nñal us fvel nke fen ntóo ñina. Nsakna u ñi rutul.’ ¹⁹ Ólóma ya: ‘Nñal us klamba ṅcefmen, nkebó abpsin tóo ñinñinna ṅbama. Nsakna u ñi rutul.’ ²⁰ Óló ya: ‘Nñal lókód, ṅétke nmara tóo.’

²¹ “Abé assif bith a saan andaṅ wel be saanne. Andaṅ ṅen ṅaté ke fiñi aya: ‘Tóo soksoṅn abṅkpoṅ ke kwela beñaṅ matne socolundé a kethéw, numté anu benñatane, ke befóme, ke bubulane, ke bethalane.’ ²² Tóo ankitn assif yama: ‘Andaṅ, nña wen u itne ñi ya, awela nmésséna tik.’ ²³ Andaṅ ṅen wélkema: ‘Yan u tóo abṅdal ke sin usóñ, ulaate bama soksoṅn bee yat, pa ódn ra mara lethna. ²⁴ Nke baa nsaan ya, niṅ uwód ṅbelanté bék be kpautine lóne be étke ṅóm wel wóló ṅódn ra.’”

Can nkee andón na Jesus

²⁵ Flé fóló fṅbuṅ ṅbeñaṅ ke ké nkés Jesus. A bithelé aya bama: ²⁶ “Nde al naṅté bena a ñi, a étte ñi coṅ ayóf faama, ke yaama, anin ṅen, ke ṅkbe ṅen, ke bebeafama belanté ke benin, at ke pkó ṅen, a ét mara kee anróṅ ra. ²⁷ Al ma étne naṅ rónṅa ñi cal nkene nlóod, a ét mara ke anróṅ ra.

²⁸ “Nde óló nden naṅ nisna ódn, kintid a téen mésséna a ñin nde kbées a téenṅe téek mékésna ódn

ma. ²⁹ Nde a éte ya bó, acata ηnew ηkintit tira, a éta wen mara sawtina, beñaη men biikne wen, be kema nléyta, ³⁰ beke nña: ‘Alanté ó cuuk nisna ódn a ét wen mara sawna.’

³¹ “Pcalma bódn ptira, nde alama óló ke ntóo somotna angelma, a téenj mésséna kintid a ñin nde enó ke bessóndé ηkonto ηcefmen, amara somotna en ketene nben léηna ke en ke bessóndé ηgonto ηcefmen ηssebμ. ³² Nde a étmo mara a téenj ita beñaη tóo tumna fcé ke alama é, awé é tik tita keraacé. ³³ Abé óló nden ét tene is men a téenje a ét mara ke anróη ra.”

Beñaη naηne Aala ke cal ntóom

³⁴ “Tóom bóñ, ma umatmo ke nthobna ηwen, we mara wen tumna othélté. ³⁵ Uwét kpal wel wóló, at unké bóñ tumna abóca nsokena sifaté wel wóló sóη kpelakna wen. En téenje kló ηksiim ae siimbelé.”

Nganél matne

15 Be ηkpaa mbyéta ηpkó ke beñaη bekólo ηftooké vwóo matké tóo men siimna wel Jesus ke ne nsaan. ² Beñaη be tookne kfariseus ke benlamlam ηfité na Moisés bekacma méa be nsaan: “Alanté ó mat méssé ke beñaη ηftooké vwóo aηómté kebama.” ³ Jesus ηon bama blum bó, asaan:

⁴ “Nde óló ηbaa téenj ksaaka séη, uód binma maré a éte ke ηat ηcef men ηcef ke ηtalda kebecéf kebetalda bék aftharé. Awela bekene ηrók, ares tóo kéka uód é

matne katna acótmaté. ⁵ Komókó acótmane acée, acaŋma abakma akpaakŋ. ⁶ Komókó akathne akula atook benthedma ŋen ke belanté asultandéne ke bama asaan bama: ‘Wétna ñi céa ya nganél ra matne ké Ncótmaté.’ ⁷ Nke baa nsaan, ya abé pcée ŋdaŋ mat ke ala komókó al ŋftooké vwóo bésneŋulké ŋen, yófne ŋcef men ŋcef ke ntalda kebeñañ becef ke betalda ke ne beluusé étne bó bésnaŋulké.”

Fbés matne

⁸ “Nde anin óló téen kbées ŋcef men ŋprata, fóodnma benma maré a ke ñiif fkandia atas ódn ma men akékfen kessiŋ kessiŋ kadna acótfen. ⁹ Komókó acótfne fen a ke ŋsucol benthedma ŋen benin ke beŋkelma benin asultandéne kebama, a ya bama: ‘Wétna ñi céa ya Nbiik nfbés ra matne.’ ¹⁰ Nke ba nsaan ya abé pcée mdaŋ keŋ ka afnñokn nthan Njaala. Komókó al nftooké vwóo bésneŋulké ŋen.”

Mbe mat ne

¹¹ Jesus saan at: “Téen ke ne alanté óló téen ne ké mkbe bessebm. ¹² Usóñ ma a ya fama: ‘Baba, ŋun ñi kethul na ñi.’ Fama yan ken men awetel bama bessebinte mbama.

¹³ “Ures klé krocon usóñ ma usŋ men atéen ne asucol ŋkbées ŋen ares afŋtéra fóló frajé, aajé acuuk wassat na ŋkbées ŋen ke benin mat ne us kleté mbama. ¹⁴ Komókó assawne wassat na ŋken men, kol undaŋ ben ké ke afŋtéra naajé acuuk siimna mbó.

¹⁵ Ares kéka kissif afcef ñalanté fñtéra naajé éitma too róktena kombé afwel ñen. ¹⁶ Anañ ké óma ruu ñkombé mat ne óm, ya a ét téen al kema ne ñon wel wóló.

¹⁷ “Acuk salaa aya: ‘Bessif beréme baba téen kwel ñjómma yóf bama, ñi ó anu Nke lóod ke kol. ¹⁸ Nke ñsit, ntóo beth na baba, Nñama: Baba, nthakat añkitn Njaala, Nthakat añkitn na u at. ¹⁹ Klakkó Nñét kpal wel wóló pa utook ñi mberé, ma ya ñi can ñassif na u óló.’ ²⁰ Asit komókó naajé, ares beth na fama. Ben akene kerajé, fama biikma asiim assal undañ pa en, arét, amókma athótma kloomkbo kfcée. ²¹ Mbe ma yama: ‘Baba, Nthakat añkitn Njaala, Nthakat añkitn na u at, klakkó Nñét kpal pa utook ñi mberé.’ ²² Fama ya ke bessif ñen: ‘Numnaté sukñ kwel kbóñcé ké, ba tumbulma, ba tumma fñkodn afbe mud, ba tumma ksapato. ²³ Ba numté mbe ññaandé ubóofé é, baab ma, ba ómna, ba céena. ²⁴ Ya mbera ó lóodké ma klakó ayét, amat ké nbiikma.’ Be cuuk ke kpcé.

²⁵ “Mbe ma undañ ke ké akpól ben abithtene katna asul kula asiim lep ke ñnelé. ²⁶ Atook assif na fama a kpaama: ‘Wi wa?’ ²⁷ É yama: ‘Usóñ dé bith té, faaré ab mbe ññaandé ubóofé é, aya abiikma uyété weló

étma te ya.’²⁸ Mbe ma undaŋ thak fiini, aló yatna. Fama yanté abélat ma.²⁹ Ma awélke fama ayama: ‘Nsifidna can ɲaraŋ klésé ɲñóbé, neɲ Nñét ló fité na u, ma sé wét ñi ɲon mbe ɲalaa pa ɲñaté bliké ke benthedma na ñi belanté.’³⁰ Mbe na u ó bithté, wótótne ɲkbées na u men ke benin mat ne us kleté mbama, wab ma mbe ɲñandé ubóofé é!’

³¹ “Fama yama: ‘Mbera, uó ke keñi. Kwel na ñi men ke kendé.’³² Ma ubóñ ya ba yana bleké, ba céena, ya usóñ dé mat ké abigilé. Amép ké en lóod ne ma abithté uyété.’”

kenmébti ɲassif étne ke en ɲkóbaté kló

16 Jesus saan at ke benróŋ ɲen: “Téeŋ ké alanté óló uboké téenŋe andaŋ bessif, be ben ma saan yaa assif é kema ɲuasad kwel ɲen.² Andaŋ tookma, a kpa a ma: ‘Wó ke we nsiim be nsaan aftoké ré? U ke ñi nkédn cal u matne sif, nke na ññaan a kissif.’

³ “Assif é kpaa pkó ñen: ‘We nke nña, cal andañ na ñi ya ne a ke ñi nñaan a kissif? Njét téen fayé ntefa bóca; ntéen kerutolna nsaka simóla.’ ⁴ Ma nñul wel nkene nña, komókó be yanne ñi a kissif, benthed mara I ñi tobok a kódn nbama.’ ⁵ Ares a took bama wód wód be ken ribat ne Andañ ñen. A kpaa en ñkintitn: ‘Gréemi uribat Andañ na ñi?’ ⁶ A wélke: ‘Ktañké ññóké séñ.’ Assif yama: ‘Tobok ñkrib ré, wétat ke nñéta yógé ma men, méssé soksoxn uthil ñcefmen ñcef.’ ⁷ Añkitn a kpaa óló: ‘Wó ñréemi uribat?’ A wélke ma: ‘Kthóm ñmalu séñ.’ A ya ma at: ‘Tobok, ñkrib ré uthil ñcefmen ntala.’

⁸ “Andañ cim assif uñanté cal aya ne wel ke ñpselé, ya beñañ ñfvyalé fó be sel mékésna kwel ñbama be tira yóf ne a beñañ ulne fkpudna ⁹ Nke baa nsaan, cañna kobok ñfvyalé fó, baa kék benthedma ke ken, ya komókó ke saune, benthedma ren bók bee baa tobok akkula étne ke nsaw. ¹⁰ En kene ulosé a wel usóñ, at a ke nke ulosé a wel undañ. En kene uñanté a wel usóñ, at a ke nke uñanté a wel undañ. ¹¹ Nde baa ét biikalé belossé a kobok ñfvyalé fó, eela ke nnañ ñonna baa kobok ñcósó? ¹² Nre a wel ñbeñañ baa ét ke bolosé, wen kene nke wen ñren eela ke baa wen nñon?

¹³ “Niñ assif óló ét mara sifidna bendañ bessebm a wakma tira, ya téen naña wód, a yóf óló ma; a ke nke usawlé sifidna wód asiu ólóma. Baa ét mara sifidna Aala, baa sifid at kobok.”

Nkpal ηfité

¹⁴ Kfariseus bekóló nañne ké kbées, ben be siimne kwel kó men Jesus saan ne, be léitama. ¹⁵ Jesus ya bama: “Baa ke be ken mat ne nañ kédna ankitn ηbeñañ baa ke ηkbóñ, ma Aala ul fiñi ηren, ya wen alanté ranjene pa Aala uñikeleth.

¹⁶ “Fité na Moisés ke karta ηbesaanta saan Njaala téenjké fayé katna komókó na Jon, tidna komókó ké, kennum kebóñcé Nflama Njaala a ke nsaanté; beñañ men ke nña fayé yatna a fen. ¹⁷ Mókna sal ya, fité ét téen ηkpal, ma ftiktén ηkpal! Umas caca ala ke bóca res, té pa ηthiilna fsóñ yanelé klawé ηfité Njaala.

¹⁸ “Pcal bó, alanté isne anin ηen, a num óló, ake abrélé. En numne anin alanté ηen lótene, ake at abrélé.”

Alanté uboké ke Lazaru

¹⁹ Jesus saan kenmébti kó: “Téenjkene ké alanté óló uboké mat tumbelé keyatil keñaafé, satne usa, a mat óm wel usume, a mat coba ηkbóñ. ²⁰ Téenjkeneké at alanté óló uñalba be tookne Lazaru, be mat ne liñ a psumpuđ ηaboké léti lith ma leté. ²¹ A mat ké nañ ómma ηkélékélé mat ne kóbé kacñ ηméesa ηaboké. Kbit própi mat tóo motha ηen lété.

²² “Flé fódna añalba é lóod. Nkthan Njaala numma a wela na Abrón^m. Aboké at lóod, be kpéb ma. ²³ Na a wela ηbelóré akeké a kerañ kendañ. A wed kid, a

---

^m16:22 Abrónj: Fama ηbeñañ men, kópne kló Aala.

biika Lazaru na kerajé, a wela wód ke Abrónj. ²⁴ A kpool ke fayé, aya: ‘Baba Abrónj, téen assalra, it Lazaru ae ñóom flol ñfñbemud ñen a wéré a cólte ñi kerémat, ya nke nlibu ke fayé akcáo kó.’ ²⁵ Abrónj yama: ‘Nbe ra unthé ya utokop ubóñcé afyabm na u, Lazaru sóñ wóo utira klakó be nlénlénma, wó uke a keraj. ²⁶ Ét nat ke wé, be tum buu ñpdañ pcuñké afññokn ñba. Kata al ñba nañ kambalna ambad ñren, a ñké mara; at al óló ñbad ren a éte mara kambalna kobó.’ ²⁷ A yama: ‘Cal ukene abó baba nsakna uma it a ódn na baba. ²⁸ Ya ntéen be byanne becef; ae bama tóo saan ya be mókté benté a wela ñkeraj kó.’

²⁹ “Abrónj yama: ‘Be téen saan na Moisés ke wen ñbesaanta saan Ñaala, be léen wen nimena.’ ³⁰ A yama: ‘Nau, baba Abrónj, ma nri al lóod ne a sit a tóo bama saan bee bésñulké.’ ³¹ Abrónj yama: ‘Nre be ét siim saan na Moisés ke wen ñbesaanta saan Ñaala, kata al lóodne a sit a tóo bama saan be ét ke nnañ.’”

Kthakad ke rutulna nken

17 Jesus saan benróñ ñen: “Kwel matne tum al kóbé a kthakad, téek kee, ma cai al ñonne keté. ² Ubóñ ya al é, be ema al flaakn fndañ a fladn be kpadma acóké, tépa a tum usóñ óo kóbé a kthakad. ³ Tabelena ke kó ren.

“Nde beafaaré thaakat na tóo u ñama, nde abésmonulké wema rutul. ⁴ Nde flé fóodn a thakadna kyas faac ke fóodn, a benté a sakna ya wema rutul, rutolma.”

Nkóp nkló

⁵ Biitath sak Andaṅ: “Bonba nkóp nkló.” ⁶ A wélke bama: “Nde nkóp nkló baa téenṅne keké psón can ṅflaa ṅkuula, baa mara ya mdikn ṅpta bó: ‘Kputhé ke kpul ré men u tóo soké acóké,’ pke baa nsiimed.”

Wel assif téekne ya

⁷ Jesus saan: “Siimbelé na, óló ṅbaa mara téenṅka assif kemane ṅkpassad, ó anrókti ma kthama, komókó a yantene akpól, nde baa ema ya: ‘Benté soksoxn u méssé améesa, nkena ṅon wel ṅómma?’ ⁸ Nñande ṅkébé! Ma baa mat ya: ‘Mékés ñi keña, tóo u tóo wassé u yuntat kwel u benté u wet ñi ṅóm, nsiikn, abé u mara ómma usiik at.’ ⁹ Niṅ baa nké ya assif é wai, can a yane wen baa itmane. ¹⁰ Abé utéek kee ke baa. Komókó baa yane men wen be itne baa, saan na: ‘Ba ke bessif étne kpal wel wóló ba ya sónṅ wen ba tékne ya.’”

Jesus yétte belanté ṅcefmen téenṅne kessaké ṅkerokcé

¹¹ Komókó Jesus kene ntóo Jerusalén, a res a ñookn ṅSamaria ke Galiléia. ¹² Komókó a kene ntóo yatna afgunda fóló, belanté ṅcefmen téenṅ ne kessaké ṅkerokcé, yanté tóo léṅna keen, be caté kerajé. ¹³ Be kpol: “Jesus, Anlamlam, téenṅ assal ṅba!”

¹⁴ Jesus biik bama a saan: “Tóona baa sak byulé ḡódn Njaala” be ñin baa.”

Komókó be kene nres a psin, kleté ḡbama yét kñan. ¹⁵ Komókó uwód ḡbama kene en ḡSamaria, biikne ya a yét, a bithtë a ncm Aala. ¹⁶ A kuré ankitn na Jesus, a yama wai.

¹⁷ Jesus saan: “Mbée ḡgéne belanté ḡcefmen a yét ké. Nara bekólóma ke? ¹⁸ We ḡon aracé óo bithtë cimna Aala.” ¹⁹ Jesus yama: “Sit, u res. U yét, ya u téen nkóp nkló a ñi.”

Ben ḡflama Njaala

²⁰ Kfariseus bekóló kpaa Jesus, komókó kela Flama Njaala ke nkath? A wélke bama: “Komókó Flama Njaala kene nkath, fét ke nke can ḡwel u marane biikna. ²¹ Al étke ñña: ‘Ñin! Fen fó!’ ó ‘Fen félé!’ Ya Flama Njaala ke kórók ḡden.” ²² Abé Jesus saan benróḡ ḡen: “Komókó ma ke nben kath, baa ke nnaḡ biikna flé fódnd Mbe Njalanté, ma baa ét fen ke nmara biikna. ²³ Bekóló ke baa ñña: ‘Ñin anu!’ ó ‘Ñin na!’ Mókna yan too kéka ḡen. ²⁴ Can kelaclac matne cal ala aboro bóló katna abóló ma, abé uke nben ke flé Mbe Njalanté ketene nben, ²⁵ Ma kintidn a téen muḡa ke fayé, beḡaḡ ḡwaba kema nlóo. ²⁶ Can uresne komókó na Nóé, abé at uke nben res, a klée Mbe Njalanté. ²⁷ Bama men matké ómté be nsiikn,

---

ⁿ17:14 Byulé ḡódn Njaala: bama mat ñin beḡaḡ téenḡne kessaké ḡkerokcé nri cóssó be yét.

belanté ke binin be numréké, katna flé Nóé yatne a blañca. Léssé undaŋ benté u saw ke bama. ²⁸ Bwelma ptira a reské komókó na Ló. Bama men be ñómtéké be nsiikn, be njusté be njustn, be nsokn be nnisn. ²⁹ Katna flé Ló yanne a Sódóma, kcóo topté Aala saw ke bama men. ³⁰ Abéma uke nben ke, flé Mbe Njalanté kene nkérelé.

³¹ “A flé fé en kene klawé ñódn, a walé a rét, a mók naksa yatna aódn çaŋa kwel ñen. En kene akpól a mókté bith a kula. ³² Baa onthé anin na Ló^o. ³³ Al kene nkék kpaltina pkó ñen ake ben nmarat, en maratne pkó ñen ake ben nkpalti. ³⁴ Kemanda ké beñaŋ bessebm ke nleŋe abñtandé be kpoo. Nke baa nsaan uwód ke nnumelé, uwód ñatté. ³⁵ Binin bessebm ke nke floŋe, uwód ke nnumelé, uwód ñatté. ³⁶ [Abé at flé naajé, belanté bessebm ke nke kessif akpól, uwód ke nnumelé uwód ñatté.]”

³⁷ Abé benróŋ ñen kpaa ma: “Andaŋ, kebela wel ma ke nke?” A wélke: “Awela wel ulóré leŋene aajé kyóofa mat ke.”

Kenmébti ñanin alanté ma lótné

18 Ankiitn Jesus saan kenmébti kóló, a kédn benróŋ ñen, can nsaka ñtaŋ butna kcef. ² “A kethéw kóló akeké anthófn óló étne kólé Aala, a éte bó aló al. ³ A kethéw ma ketira anin óló keké aajé, a

---

^o17:32 Anin na Ló: biithelé a ñin Sódóma a ñaŋ flekn ñtóom. Génesis 19.

mat ké tóo flé flé afcef ñanthóf a nsak ma: ‘Wét ñi, u thóf ñi kamacé na ñi.’⁴ Ma klé nkñóbé anthóf ét ma wélke, ma a ben sal afñsaalna ñen: ‘Kcóssó kata ñét kólé Aala, ñétte bó aló al.’⁵ Abé can anin nó kene ñi nthok flé flé, nke ma ñthófhóf, a mókte ben bith libidna ñi.’”

⁶ Andañ saan: “Kesna kló a wel anthóf ukpame pkó é, saanne. ⁷ Nde Aala étke ke nña at fthófé a beñañ ñen a códne kemane ntook ñlée ke kemanda? Nde ake nben yólé wélke na bama? ⁸ Nsaan baa, ake ñthóf ubóñcé a beñañ ñen, akewen nña soksokn. Ma komókó Mbe Ñalanté ketene nbith ake nben wét beñañ kóp matene kló afñtéra?”

Fariséu ke ankpaa ñbyéta ñpkó

⁹ Jesus at saan kenmébti kó, a beken matne fyansal a kó ñbama, be biik ya beke be lossé, be nsew be kóló.

¹⁰ Belanté bessebm tóoké aódn Ñaala saka ñen. Wód ke fariséu óló ma ankpaa ñbyéta ñpkó

¹¹ Fariséu caté en wód, a nsak a fiñi ñen, pcalbó: “Aala wai ya ñét ke can ñbeñañ be kóló matne yém, ke beken matne ya kwel kwóo, ke beken matne réelé ke binin ñbeñañ. Ncimna at ya ñét ke can ñankpaa ñbyéta ñpkó óo. ¹² Ñi mat sak ntañ ómtena kyas kssebm a kintiké, ñi matna ñon disimu^p ñkwel ñmen ntéeñ ne.”

---

^p18:12 Disimu: Ke ñon ñkdañ kene u téen kóna ñómáth ñcefmen, u mat ñon fóodn.

¹³ Ma ankpaa ɲbyéta ɲpkó, caté kerajé sé éte nan yotna kid ala, a nmas fsañ ɲen anruselé a saan: “Aala, ñi mat thaakat téen assal ra!”

¹⁴ Jesus saw saanta: “Nke baa nsaan ya ankpaa ɲbyéta ɲpkó, ciiké akula ɲen uñane ɲtaɲ kthakat, ma étne ke fariséu, ya al yotne pkó ɲen be kema nwal, en wal pkó ɲen be kema nñotn.”

Jesus ke kwéssa

¹⁵ Beñan be kóló numké kwéssa a Jesus, ya ae thóth fcef ktéra ɲbama, ma benróɲ ɲen biik wel ma be ɲaa beken numtene bama.

¹⁶ Abé Jesus took kwéssa kesolne ɲen, a saan: “Isna kwéssa be benté a ñi mók na bama cóo, ya Aala mat it klawé ɲbeñan kene can ɲbama. ¹⁷ Nke baa nsaan kcóssó, ya al étne nan Flama ɲaala, can ɲwéssa, a étke nñat afen.”

Arókti uboké

¹⁸ Andan ɲJudéu óló kpa a Jesus: “Anlaam Ubóñcé, we nmara ya ntéenté fyabm étne ke nsaw?” ¹⁹ Jesus wélke: “Akónta ɲwe u kete ñi ntook a bóñcé? Ét

téenké al bóñne, étne ke Aala utira. ²⁰ U ul fité Njaala: ‘Umók lejré al uwétne numré keen, umók ab al, umók yém, umók lacad antheré, coŋ faaré ke yaaré.’”

²¹ Alanté wélke: “Titna ben ntikne usóñ, nleŋ kwel kó men.”

²² Komókó Jesus siimne saan wó, a yama: “Wel uwód unat ya. Us men u téenŋe u ŋon kbées ma bethalane. Abé we ben téenŋ kobok ala. Abé wete ben uróŋ ñi.” ²³ Komókó a siimne wel wó, a ŋaté uwalnassal, ya a bok ké. ²⁴ Can Jesus biikne bwalŋassal ŋen, a saan: “Ubót boboké naŋ ya Aala eit ktéra ŋbama. ²⁵ Umas talanna kamelu yat abuu ŋkekuca, u yóf a boké naŋ ya Aala eit ktéra ŋen.”

²⁶ Beken siimne wel wó be kpaa: “Can nabó eela mara benna kpala?” ²⁷ Jesus wélke: “Wen alanté étne mara ya, Aala mara wen ya.”

²⁸ Pedru yama: “Ñin babók isté betéenké mba, ba rónna.” ²⁹ Jesus wélke: “Nke baa nsaan kcóssó, ya en ŋattene ódn ke betéenké ŋen, yaa cal Aala naŋne.

³⁰ Ake ntobok byéta mñóbé a fyabm fó, a afvyalé ketene nben, ake nben ntéenŋ fyabm étne ke nsaw.”

Jesus saan at wel ŋkelóré ŋen

³¹ Jesus num benróŋ ŋen ŋcefmen ke bessebm a boro wóló, aya bama: “Siimbelena ba kena ntóo a Jerusalén, awela ukene ntóo res men wen besaanta saan Njaala thiilneké, awel Mbe Njalanté. ³² Be kema ŋon beñaŋ étne ke judéus, be kema nléita, be ŋét

ma, betufac ma. ³³ Be kema ηuu, komókó be sawmane naksatna, be kema ηabm. Ma flé fjabal akete nsit a kelóré.”

³⁴ Ma benróη ηen étké thak wel a saanne, ya saan ma méteké bama, bét ké ul wel Jesus kene nsaan.

Afóme ηJeriko

³⁵ Komókó Jesus fépne kaththa a kethéw ηJérikó. Afóme óló méssé ké ankbala ηpsin, ansak simóla.

³⁶ Ben a siimne fbuη ηbeñan nres, a kpaa: “Wé ke we?” ³⁷ Be wélke ma: “Jesus ηNasaré, ake nres.”

³⁸ Aajé ma a cuuk kpolna: “Jesus Mbe na Davi^q téen assal ra.”

³⁹ Beken kene ké ankitn beηaa ma, ya aerek; ma aajé a mas ke nkpool kefayé: “Jesus Mbe na Davi téen assal ra!” ⁴⁰ Jesus caté ait ma tookna, ya be maté num. Ben a soolmane Jesus kpaa ma: ⁴¹ “We u naη nñana?” A wélke ma: “Andan, nnaη at ke biikna.” ⁴² Abé Jesus yama: “Biik! U kesselé ya u téen nkóp nkló.”

⁴³ A wakma tira alanté cuuk biikna, a ncim Aala, a res róηna Jesus, men beken biikne wel resne be cuuk cimna Aala.

Jesus ke Zakéu

---

^q18:38 Jesus Mbe na Davi: judéus mat ké took mbe na Davi ke nkédn, al Aala yane ke té ηitn, bena méssé na a flama. At kee aηkpalti.

19 Jesus yat ké a kethéw ηJérikó asaanta.

² Alanté óló uboké keké aajé be tookne Zakéu, andaη ηbenkpaa nbyéta ηpkó. ³ A nkékké biikna eela ke Jesus, ma can arekemne a ét mara biikna ηen, ya beñaη ñób ké.

⁴ Abé arét ares ankitn, aweré abndikn ηpta marana biikna ηen, can akene ké nres aajé.

⁵ Komókó Jesus kathne aajé, a ñin klawé a biikma a yama: “Zakéu waleté soksokn ya waaba nnaη yabna aódn ré.”

⁶ Zakéu waleté soksokn a tobokma, ke pcé ηdaη aódn ηen. ⁷ Men beken biik mane cuuk mulmulna, be nsaan ya Jesus yóbód aódn ηalanté matne ya kwel kwóo. ⁸ Zakéu sit acaté a ya Andaη: “Siimbelé nke nwetel kobok ra a ñookn nηon bethalane. Anre nrókn al awel wóló nsawlé ηañtina ηen wen kyas ktalda ηñófelótn.”

⁹ Jesus saan: “Waaba kenkpalti benté aódn wó. Alanté ó ke at mbe na Abróη. ¹⁰ Ya Mbe ηalanté benteté kéka beken matne kpaltina ηbama.”

Kemébtí ñkbéés ñcefmen ñoro

¹¹ Jesus saan kenmébtí a beken siimne ké wel a saanne. Komókó naajé akeké kesolne ñJerusaléñ. Wen ma ñon beketeké nsal ya Flama Ñaala ke nkérelé awakma tira. ¹² Abé Jesus saan bama: “Alanté óló ñpsool bóñcé, res afñtéra fóló frajé, ya be tóoma tum alama a ñañ abithté itta afñtéra. ¹³ Ben alosne yóbré, atook bessif ñen ñcefmen, añon bama aló al fbés fódón ñoro a saan: ‘Ñinna wen baa marane ya ke kbéés kóo, katna flé nbithtene.’

¹⁴ “Ma beñañ fñtéra ñen étma nañ, be cód beñañ be it bama antaan ñen, tóo saanta ya bét nañ ya alanté é, eke alama ñbama. ¹⁵ Ma be tumma alama abithté, ait tookna bessif bék, añonne ké kbéés, pa amara ula abela, aló al sif kbéés ké. ¹⁶ Assif nkintitn kath a yama: ‘Andañ fbés ñoro fódón uñonne ñi, ññat kañalé ñcefmen.’ ¹⁷ ‘Waita uya ñkbóñ! Uke assif ubóñcé, can ukene ulosé awel urocon, uke nke alama ññhéw ñcefmen.’

¹⁸ “Assif unssebel benté a yama: ‘Andañ, ngañalé kbéés kcef, akónta ñfóotn fé uñonne ñi.’ ¹⁹ A yama: ‘Uke nke alama ññhéw ucef.’

²⁰ “Assif óló ma kath a ya: ‘Andañ, fbésré fó, ntukus fen akefinké nso, ²¹ ya nkóléna, can ukene alanté ññíñe fsaté, umat cañ wen unañne.’ ²² Awélke ma: ‘Uke assif étne kpal wel wóló! Nkena nthófn ke psaan dé u saanne. U ul ya nke alanté u saté fiñi, ñi mat yan wen ñbekóló, ñi mat cañ wen nañne. ²³ We

ɲonsé wéte tum kbées ra a banku? Can nbithtene abó ɲeké ken tobok, awé ke ñób.’

²⁴ “Abé a ya beken keneké aajé: ‘Yanna en fbés fé, baa ɲon en téenje ɲcefmen.’ ²⁵ Be yama: ‘Andaɲ, ma enó téenje kbées ɲcefmen.’ ²⁶ Andaɲ wélke bama: ‘Nke baa nsaan, men en téenje beke ma nbon, ma en étne téenje, kata wen assalne ya a téenje beke ma wen ntobok. ²⁷ Abé klakó baa numté be macé na ñi étne naɲ ya ɲeke alama ɲbama, abna bama ankitn ra.’”

Jesus yat aJerusalén

²⁸ Komókó Jesus sawlene saanta abó, ares ankitn ɲbama a too Jerusalén. ²⁹ Ben a kathne akuɲda ɲBétfajé ke Bétania, fɲciɲcelat betookne Olivéra, a it benróɲ ɲen bessebm ankitn. ³⁰ Aɲon bama óri: “Tóona afgunda kene ankitn ɲden. Komókó baa kene nñat afen baa ke nbiika buru uwalath bétne tita kan baa kpasmaté baa nummaté anu. ³¹ Ande al kpaa baa, akónta ɲwe baa ke maté nkpas? Baa ema ya: ‘Anlaam bómaté.’”

³² Beres, be biik men, can Jesus saanne bama. ³³ Ben bekene nkpas buru, be téenké ɲen kpaa bama: “Akónta ɲwe baa ke maté nkpas?” ³⁴ Be wélke bama: “Anlaamlam bómaté.” ³⁵ Be nummaté a Jesus, be tum kwel abtan ɲburru, be kan Jesus ktéra ɲen. ³⁶ Can akene ntóo beñaɲ ɲaté be ntée kwel ɲbama a psin.

³⁷ Komókó Jesus solne katha Jerusalén, abndonɲkol fɲciɲcelat ɲOlivéra fbuɲ fndaɲ ɲbenróɲ ɲen ke, ke

pcé ndaŋ, be cuuk leba kefayé be cim Aala, ke kfenal be biikne Jesus ya. ³⁸ Be nsaan: “Aala e wak Alama bentetene aftooké ndaŋ! Pcé ala klawé, fcimbé awela ufuré Njaala.”

³⁹ Kfariseus be kóló kene afnñokn, fbuŋ nbeñaŋ yama: “Anlaamlam, ya benróŋ ré be erek.” ⁴⁰ Jesus wélke bama: “Nke baa nsaan, abók rek, klakŋ ke nsóok.”

Jesus leec wel nJerusalén

⁴¹ Komókó Jesus kathne kesoolne nJerusalén, a ñin kethéw a leec ken ke bwal nassal. ⁴² Jesus ya: “Cai, cai beñaŋ nJerusalén, baa ulké waaba wel baa marane ya baa e biik pcé! Ma klakó wét wen mara biikna. ⁴³ Ma kléma ke nkath, be macéren ke baa nlakré nbandénbandé, booc baa añokŋ, be bésré baa nbadnbad. ⁴⁴ Be ke nbuñ kethéw ré men ke beñaŋ kene kórók na u. Béte ke nŋat flaakn aktéra nŋfóló, ya baa ét ké ul komókó Aala bentetene kpaltina nbaa.”

Jesus aódn Njaala

⁴⁵ Jesus yat aódn Njaala a cuuk bésrena beŋus. ⁴⁶ A saan bama: “Uke uthilnath ya Aala saan: ‘Ódn ra ke nke ódn nksak,’ ma baabók nŋañti wen awela nbyém matne soo.”

⁴⁷ Flé flé Jesus mat ké lam aódn Njaala, belama nbyulé nódni Njaala, ke benlamlam nŋfité na Moisés, ke bendaŋ nbeñaŋ be nkékma aba. ⁴⁸ Ma bét ké téŋ can nña, ya beñaŋ keké kesoolne nŋen be nsiim saan nŋen.

Beñaŋ naŋ ula kebela Jesus yanté ke kmara

20 Flé fóló Jesus keké akuŋda ŋódn Njaala, anlaam beñaŋ a nsaan bama kennum kebóñcé. Belama ŋbyulé ŋódn Njaala, ke benlamlam ŋfité na Moisés, men ke bendaŋ ŋbejudéus be benté.

² Be yama: “Saan ba fñane fela u téenŋ nña kwel kó eela ŋonna ŋkmara kó?” ³ Jesus wélke, aya bama: “Nke baa at nña kpaá kóló. Wélkena, ⁴ Jon mate wassa pkó ke kmara na eela? Njaala ó ŋalanté?”

⁵ Be cuuk kpéldéna bama betira: “Be ya we ba ke nsaan? Ande ba ya ken Njaala, ake ba nkpaá, we ŋon baa étte naŋ a Jon? ⁶ Ande, ba ya ke ken ŋbeñaŋ, fŋbuŋ ŋbeñaŋ bók ke ba nsafad kek klakŋ, ya men ul ya Jon keké asaanta ŋsaan Njaala.” ⁷ Wen ma ŋon be wélketé: “Ba ét tul eela ŋon ma ŋkmara kó.”

⁸ Jesus ya bama: “Ñi at ŋét baa ke nsaan ke ŋkmara kela ntéenŋ nña kwel kó.”

Kemébtí ŋbe kpas bewóo ke can ŋbendaŋ ŋbejudéus

⁹ Tóo ankitn a cuuk ŋonna beñaŋ kenmébtí kó: “Alanté óló ya ké sooba ŋen asok ŋbdikŋ npta be tookne uva^r, a tum bekpaas bekóló awen abé ares afŋtéra fóló, aufelé aajé. ¹⁰ Ben komókó ŋam kathne, ait assif ŋen wód ya bekpaas e mate ŋon pcac ŋréna ŋen. Ma bekpaas fódma be itma kcef ŋkokn. ¹¹ Aat it

---

^r20:9 Uva: Ke ŋdikn nta usóñ

assif n̄en óló, baat ma uu, abé at be restema kurutolna, a bith kcef n̄kokn. ¹² Abé a it at assif uṅabal, ma bekpas at ma uu be bésré ma.

¹³ “Anu atéen̄ké n̄sooba sal: ‘We nke n̄ña? Yóo n̄ul, nke n̄it mbe ra n̄coṅne. Ntéen̄ n̄ñane ya be kema n̄kólé.’ ¹⁴ Ma komókó bekpas biikne mbe, be kpéldé: ‘Óke mbe n̄atéen̄ké n̄sooba, en ma kewen ntholn ba tóona baabna en, ba ena ben n̄ateré sooba ma.’”

¹⁵ Abé be yaan mbe asooba be num be aab. Abé Jesus kpaa: “We atéen̄ké n̄sooba ke n̄ña? ¹⁶ Akete nben ben, aab belanté béké a n̄on órta ma bekpas bekóló.”

Abé beñan̄ keneké n̄siim wel a saanne be ya: “Aala n̄mók nan̄ wel wó res!”

¹⁷ Jesus n̄in bama athóy, a saan: “Kekarta keléta saan:

‘Flaakn benisa lone

fen ma mat ben téen̄ n̄kpal yófne men.

¹⁸ En kóbéne klawé n̄flakṅ ake n̄ñóssólóndé.

Ónde, fkóbeté al fkema n̄rukpul.’”

Byéta n̄pkó

¹⁹ Benlamlam n̄fité na Moisés ke belama n̄byulé n̄ódn N̄aala, be ulké ya kenmébti Jesus saanne awel n̄bekpaas bewóo bék ke akónta n̄bama, be nan̄kma ké thaka a wakma tira, ma be kólé ké beñan̄. ²⁰ Abé be cuuk lewa Jesus. Byéta belanté bekóló kpaa na Jesus psum. Be nrókróklé ké ya be ke n̄kboñ be nkék cal nthaka n̄en abpsaan. Abé benlam n̄fité ke byulé

ηόδν Νααλα mara téεηka cal nkpala pa be mara maté thaktena afcef ηαlama. ²¹ Be kpaama psaan bóδν, be yama: “Anlaamlam, ba ul ya psaan dé bóñ ke kwel umatne lam unké cók beñη, ma u mat laam psin Νααλα ke kcóssó. ²² Ba naηna kpaana nde uke thaakn afité nban yétana alama undaη pkó, ó abela?”

²³ Ma Jesus ulké ηfsalna ηbama, aya bama:

²⁴ “Kétna ñi fbés fsaté fóodn. Fcum ηela a ke anu, ke ftooké?” Be wélke be yama: “Fen ηαlama undaη.”

²⁵ Aya bama: “Nnon na alama wen kene wen ηαlama; baa ηon Aala wen kene wen Νααλα.”

²⁶ Aηkitn ηbeñη be ét ma mara thaka abpsaan bóló. Abé wel bóte bama ke kwélke ake ne bama ηon.

Psit ηkelóre

²⁷ Bekóló ηftho ηksadiseus mat neya ya psit ηkelóre ét ke, be tóo a Jesus, be kpaama, ²⁸ be yama: “Anlamlam, Moisés ηattéba fité fód fthiilnath yane ya, ande alanté lóod, a ηatté anin, ηtaη mbe, beafama téek numdé ka kanin é, pa a mara réena mbe a kónta nabeafama lóod ne. ²⁹ Téεηké ηkbe ηalanté uwód, fackuwód; en ηkintitn lókód anin, alóod ηtaη réena mbe. ³⁰ Beafama unssebel num anin é; ³¹ Abé uηabal ma numa at; fackwód bék men numma, be lóod, be étte ηat mbe. ³² Abé abpsawti anin lóod at. ³³ Abpsit ηkelóre, anin ma ke nke en ηela, cal bebeafama béké fackuwód men nummane ké?”

³⁴ Jesus wélke aya bama: “Belanté ke benin ñfvyalé fó mat numdé. ³⁵ Ma beñañ biikalene téekne biikna psit ñkelóré marana biikna fvyabm a fyalé fóló be ét ke nnumdé. ³⁶ Be ke ben ke cal nkthan Njaala, be ét ke nben lóod. Be ke nben ke knkbe Njaala cal be sitene a kelóré. ³⁷ Moisés kéd fñane yaa belóré ke nben sit. Komókó ladñ yantene abpta psóñ bé, kene ñthéré, athiil yaa, atook Andañ Aala na Abrón, Aala na Isaki, Aala na Jakó. ³⁸ Aala ét ke Aala ñbelóoré, ma en ñbeyété. Aenó be ke byété men.”

³⁹ Benlamlam ñfité na Moisés bekóló wélke, be yama: “Anlaam, u saan ñkbóñ.” ⁴⁰ Abé, óló étma ñóm kpaa na wel wóló.

Eela ke Kristu?

⁴¹ Jesus kpaa bama: “We ñon be mate ya yaa Kristu ke mbe na Davi? ⁴² Davi ñleté ñen saan a kekarta ñkleb:

‘Andañ ra kene Aala ya Andañ ra:

Améssé afcef ra fómti ñkmara.

⁴³ Katna ñe tum be macéré cal ñkethékpéd u yabte keñ ré.’

⁴⁴ Jesus tik saan aya bama, Ande Davi ntook Andañ, Kristu abela a mara kee mbe ñkesool na Davi?”

Jesus ke benlamlam ñfité na Moisés

⁴⁵ Ben beñañ men ke mane nsiimbelé, Jesus saan ke benróñ ñen: ⁴⁶ “Tabléna ke benlam lam ñfité na Moisés, ñitene fóta ketumbeléna kyatil kothé, kbóñcé

be ñité at ya be bama sum kefcimbé a kethéw. Be mat kék mésséna awela ubóñcé aódn fñsocolundé, be nañ at mésséna ankitn awela ñpcée. ⁴⁷ Be mat loon kwel ñbenin belanté ñbama lóod ne be ñña ksak kothé ke kendókñ, be ke ntobok kerañ kendañ.”

Nñon ñanin alanté ñen lóodne

21 Jesus keké akuñra ñódn Ñaala añin wel kene nres, abiik boboké ntum kbées a kebéle ñnon ñódn Ñaala. ² A biik at anin óló unñalba alanté ñen lóodne, tum kbées kssebm ksóñ. ³ Jesus ya: “Nke baa nsaan kcóssó anin uñalba ó alanté ñen lóodne ñnon ayófelód beñañ bók men. ⁴ Ya bama men be ñnon ken yófne a kobok ñbama, ma ó akeñalba ñen a ñnon ken a téenñe nmarana lana leté ñen.”

Kérelé ñpsaw ñkomókó

⁵ Beñañ bekóló keké nsaan cal ódn Ñaala ñithene ke klakñ kbóñcé, ke ñnon kóló be ñnonne Aala, Jesus ya bama: ⁶ “Kwel kó baa kene nbiik, flé ke ñkath be étne ke ññisn flakn ktéra ñfóló étne ke nkóbé.”

⁷ Be kpaama: “Anlamlam, komókó kela wel wó ke nben ke? Kérelé kela ke nben kéd ya osol katha?”

⁸ Aya bama: “Tabléna ya benmók baa róok ya beñañ beñóbé keté nbenté afooké ra, be ke ñña: ‘Ñi ke Kristu’, be ke ñña at: ‘Komókó téek.’ Mók na tóo antaan ñbama. ⁹ Komókó baa siimne ya som ke, beñañ ke nsit somot na alama mók na kólé, ya kwel kó téenñ resna kintid, ma étneke ya komókó kath.”

¹⁰ Ankitn aya: “Sool ke nsit somotna sool wóló, flama ke nsit somotna flama fóló. ¹¹ A kwela ñkñóbé bóca ke nben yingalé kefayé, kol ke nben ke, ke kessaké akwela ñkñóbé. Uke nben biikalé kwel kónthólne kete ne nbenté, at ke kérelé nkdañ ke ñbiikalé aala.

¹² “Ma abé awel wó nben tóo kee, be ke baa nthak be loob baa. Be ke baa nben ñon aódn ñsocolundé ya be mara baa thófna, at be ke baa nben luuf. Cal baa kene benróñ ra, be ke baa nnum ankitn ñbelama, ke be ken belama ittene akóna ñftooké ra. ¹³ Kwel kó kenres, ya baa mara té kee ñkmala ra. ¹⁴ Tumna kló, baa ñmók óté baa nsal, abela baa ke nwélke. ¹⁵ Ya nke baa ñon saan ke ñpselé, niñ amacé ñden óló ét ke nmara téekna ke baa, at a ét baa ke nkpéntal niñ a ét baa ke nkóbn abpsaan. ¹⁶ Abé befad ke bead, be téenjké ñden ke benthedma ñden, ke baa nnum afthófé bekóló ñden ke lóod. ¹⁷ Men ke baa ñiñtandé cal baa kene benróñ ra. ¹⁸ Ma niñ kuul kódn ñpkó ñden ét ke matn. ¹⁹ Caténa baa raad, abé baa e ben kpal.”

Nkmid nkdañ

²⁰ Jesus tik saan: “Komókó baa biikne besóndé lakré Jerusaléñ, baa e ul ya komókó kath ñwóotótña kethéw. ²¹ Komókóké be ken kene Judéia. Bee fulréd tóo akpól. Be ken kene a kethéw, bee yan. Be ken kene akpól, be nmókté yat a kethéw. ²² Ya klé ké, ke nke klé ñkerañ, ya uke nben res men wen Kekarta Keléta Ñaala saan. ²³ Binin bemóme ke beken kene ññélti a klé ké. Beke ññalban, ya kerañ kendañ

Ɗaala keté nben kóbé klawé, ɣbeñaɳ. ²⁴ Beke nɣab beñóbé ke fthon, beke nben num bekóló a keraɳ, akɳtéra ɳfvyalé fó. Be ken ét ke judéus ke ntobok Jerusaléɳ katna komókó ma téek.”

Mbe Ɗalanté keté nbenté

²⁵ Jesus tik saan: “Kérelé ke nke a lé, ke pdende, ke kponthé. Akbóca sool men ke ɳaté ke kólé, be ét ke ɳul wel be kene nña, ya ɳɳbokolondé fkónthólne ɳkmaruɳ a cóké. ²⁶ Beñaɳ ke nwissé ke kólé be ke nsal a kwel kete ne nbenté afvyalé, ɳkmara ɳala ke ñiɳgalé. ²⁷ A komókó ké, be ke nbiik Mbe Ɗalanté keté nbenté afdimbu ke ɳkmara kndaɳ ke fcimbé. ²⁸ Komókó kwel kó kene nres, caténa baa yot kid nden aala, ya kenkpalti nden sol.”

Klembat ɳpsaw ɳkomókó

²⁹ Tóo ankitn a ɳon bama kenmébti kó: “Baa biik pta bó be tookne figera, ke ta wóló ma men.

³⁰ Komókó baa biikne unlepm yóo waame baa e ul ya léssé sol. ³¹ Abé at baa nde, baa biik kwel kó nres baa e ul ya Flama Ɗaala sol.

³² “Nke baa nsaan kcóssó; beñaɳ kene anu beyété be ét ke nsaw lóodna ɳtaɳ kwel kó men éttita res.

³³ Ala ke bóca kenres, ma saan da ét kenres.”

Ubóñ kpéfna

³⁴ Tóo, asawléna Jesus ya bama: “Tabléna! Baa nmók yuɳdé abpcé afkpoɳa, ke kensiikn ke ksaal

ɲfvyalé fó. Ya fléma nmók baa ben mufelé. ³⁵ Cal ɲptuɲké, ya fketé nben klawé ɲbeñaɲ men kene afvyalé fó. ³⁶ Ma kpéfna, baa sak ɲbusabus, pa baa maraté kpala kwel kó men kene nben res, ya baa e caté ankitn Mbe ɲalanté komókó aketene nbenté.”

³⁷ Jesus mat ké laam beñaɲ akuɲda ɲódn ɲaala, flé flé. Ma kemanda amat tóo afciɲilat be tookne Olivéra a mat ɲaté aajé katna kuluthun.

³⁸ Kuluthunkul beñaɲ men mat tóo aódn ɲaala siimna saan ɲen.

Judas bathelat Jesus

22 Fuma ɲkbónj étne téen ta matne ken ofte be tookne Paskua^s, sol ké. ² Belama ɲbeyulé ɲódn ɲaala, ke benlamlam ɲfité na Moisés, nkék ké cal ɲɲaba Jesus afsoo, ya be téen ké kólé ɲbeñaɲ. ³ Abé auulé yat a Judas be tookne Iskariótis, kene ké uwód ɲbenróɲ ɲen. ⁴ A tóo saan ke belama ɲbeyulé ɲódn ɲaala, ke bendaɲ ɲbe kpéf ɲódn ɲaala, awóɲól ke bama, cal ɲɲonna ɲbama Jesus. ⁵ Be ɲaté ke fcé, be ke ké be sawlé ɲonna ɲen kbées. ⁶ Judas nimi, a cuuk kéka cal ɲonna ɲbama Jesus ɲtaɲ beñaɲ ul.

Npsawti ɲkeña na Jesus.

⁷ Flé ɲkbónj étne téen ta matne ken ofte kath, ɲaba mbe ɲganél. ⁸ Jesus it Pedru ke Jon, aya bama: “Tóo

---

^s22:1 Paskua: ɲkbe ɲIsraél mat ké yaa fuma wóo. Marana onthena komókó Aala yantene bama afɲtéra ɲJiptu. Awela ɲkeraɲ.

na baa mékés keña ηban ηPaskua, ya ba ómtena.”

⁹ Be kpaama: “Andaη nara u naη ya ba ken mékés?”

¹⁰ Aya bama: “Komókó baa kene nñat a kethéw, baa ke nléey kalanté kene ntóo ke fcela ηwéré. Róηna en katna a ódn a yatne. ¹¹ Baa e ya a téeyké ódn ma: ‘Anlamlam itte ba kpaana ηptos bela a ke ηóm keña ηPaskua ke benróη ηen.’ ¹² A ke baa nkédn ηptos ηpdaη, be ηiithne ke kwel a ódn untéra. Mékésna keña aajé.”

¹³ Be tóo, be biik kwelma men cal Jesus saanne bama, be mékés keña ηPaskua. ¹⁴ Ben komókó kathne, Jesus méssé améesa ke biitath ηen ηcefmén ke bessebm. ¹⁵ A ya bama: “Ncai ké téey nknaη ηómma keña ηPaskua kó ke baa, kintid nbenna tóo muja. ¹⁶ Ya nke baa nsaan ya, ηétat ke ηóm keña kó ke baa katna flé ηkene ηóm keña ncóso kene nke men nken aFlama Njaala.”

¹⁷ Abé acaη fkópo, a ya Aala wai, a ya bama: “Nmana baa wetelindé baa be tira. ¹⁸ Nke baa nsaan ya, ηét at ke nsiik ke baa lisa ucóolé wó ηpta be tookne uva, katna flé Flama Njaala bentene.”

¹⁹ Komókóma a caŋ fbóŋ, a ya Aala wai, a amalfen aŋon bama, a saan: “Wó ke leté ra ŋonene a baa yana wen baa ŋontheté ñi.” ²⁰ Pcal ma ptira, ben be saune fómte a caŋ fkópo aya: “Fkópo fó ke kowóŋól kaame nsaan Njaala, yane ke beñaŋ ŋen, akónta ŋksam ra kene ŋwassé aksóonké ren. ²¹ Ñin na en kene ñi nbathelad, awóŋól fcef ke ñi améesa.

²² Cóssó Mbe Njalanté, ke nlóod cal ukene uthilnath, ma cai en kemane nbathelad.”

²³ Abé biitath cuuk kpaandé na bama be tira, eela ŋbama ke nña wel wa.

Eela téecé téenŋ ŋkpal

²⁴ Biitath ŋen téenŋké fŋkpélré fndaŋ, eela ŋbama ke ŋtéecé téenŋ ŋkpal. ²⁵ Abé Jesus ya bama: “Belama ŋfvyalé fó téenŋ fayé aklawé ŋbeñaŋ étne ke judéus. Be téenŋne afndaŋ ŋbama, be mat bama tookn be ŋuét ŋbeñaŋ. ²⁶ Ma ke baa wét mara kee abé. Abpcalbólo en téenŋne nkpál aba ake nke can ŋen étne téenŋ ŋkpal, en kene ŋitn ake nke can ŋen bakene ŋitn. ²⁷ Eela mas téenŋka ŋkpal? En méssene améesa ó en kene nwet? Cóssó en méssene améesa. Ma ñi afnñokn ren nke cal en kene nwetn.

²⁸ “Baabók ke, ke ñi akmuŋ ra. ²⁹ Abé cal Baaba ŋonne ñi fñane nkee alama, ñi at nke baa ŋon fñane ma ftira nkee belama. ³⁰ Baa ke nben méssé baa ómté baa siik ke ñi améesa at ba ke nben méssé afcokob aFlamara, thófna sool ŋcefmen ke ussebm ŋIsraél.”

Jesus ɲa Pedru

³¹ Jesus at saan: “Simón, Simón, siimbelé alama ɲbuulé ó sakñi ya ɲema is alambas baa can ɲmalu.

³² Ma nsak Aala a u ya u nmók ben marat nkóp nkló ré a ñi. A komókó u bithtene a ñi we cat bebeafaré a psin ɲaala.”

³³ Abé Pedru yama: “Andaɲ, nke usawlé tóo ke u a ódn ɲkeraɲ, niɲ pa lóodna.” ³⁴ Ma Jesus yama: “Pedru nke na nsaan waaba ñék nben tóo raanta, uke nña kyas kabm wét ñi ul.”

Jesus ɲa benróɲ ɲen

³⁵ Jesus kpaá bama: “Ben ɲitne ké baa , ɲtaɲ raɲké, ɲtaɲ fsakui, ɲtaɲ ksapatu ɲkssebel, wel wóló reenthé baa?” Be wélkema: “Wel wóló ét baa reenthé.” ³⁶ A ya bama: “Ma klakó, en téenɲe raɲké ó fsakui a e ken num, en étne téenɲ fthon a e us kyatil ɲen a usti fen. ³⁷ Nke baa nsaan ya, u bóñ weres a ñi wen kene uthilnath a Kekarta Kelété saan ya:

‘Ake nmuy ya be wónólma ke be ken matne thaakat.’

Abé wen kene uthilnath akóna na ñi téenɲ kee.”

³⁸ Benróɲ ɲen yama: “Andaɲ, kthon ksseb kó anu.” A ya bama: “Ké téek.”

Jesus afeiɲcelat ɲÓlivéra

³⁹ Jesus yan a tóo afeiɲcelat ɲÓlivéra, cal a ñitene ké ya, benróɲ ɲen tóo ke en. ⁴⁰ Komókó be kathne awela a cótne, aya bama: “Sakna baa nmók ben

kóbé komókó ñkbélat.”⁴¹ Abé a raac bama ñrocon a kut kcukam ansak.⁴² A ya: “Baaba, nde u nañkmo, raactiñi komókó ñkmuñ kó! Ma étne ke can nnañne, ma can u nañne.”⁴³ Abé nthan Ñaala benté awakma tira a bonma fayé.⁴⁴ Ke psiim ñalaa mdañ, Jesus nsak ké ke fayé. Kowókós ñen ñañ ké can ñksam ke ndós abóca.

⁴⁵ Ben a sakne, a sit a bith awela ñbenróñ ñen awét bama be nkpoo, ya beke ké ke bwañassal.⁴⁶ A kpaa bama: “We ñonsé baa keté nkpoo? Sit na baa sak baa nmók ben kóbé añkbélat.”

Be thak Jesus

⁴⁷ Komókó a tikne ké saan ñjbuñ ñbeñañ kath. Uwód ñbenróñ ñen be tookne Judas ke ké ankitn ñbeñañ, a tóo ké solna Jesus, tóo thóotna ñen kloñkbo.⁴⁸ Jesus kpaa ma: “Judas we ñoon ukete nbathelad Mbe Ñalanté ke pthóod ñkloñkbo?”

⁴⁹ Benróñ kene ké ke Jesus, be biik wel kene nres be ya: “Andañ, ba ke nsomot beñañ bók ke kthon?”⁵⁰ Uwód ñbama yan fthon, a cas assif ñandañ ñayulé ñódn Ñaala, a yósma keló ñfcef fómti.⁵¹ Jesus it bama: “Is na u téek!” Abé a thóñkma a keló, awakma tira ke yét.⁵² Tóo añkitn Jesus bithilé a ya ke belama ñbyulé ñódn Ñaala ke bendañ ñbe kpéf ñódn Ñaala, at ke bendañ ñbejudéus bentetene thaka ñen: “We ñon baa benté a ñi ke kthon ke kbalak bena thaka ñi cal ñayém?”⁵³ Ñi matké ke, kee baa, flé flé aódn Ñaala, ma baa ét kék cal

nthaka ñi. Ma kó ke komókó ren, at komókó nfayé ñknañ ñauulé.”

Pedru lóo Jesus

⁵⁴ Abé bethak Jesus be num ma be yatima aódn ñandañ ñbyulé ñódn Ñaala. Pedru nrónkma ke raacé. ⁵⁵ Komókó be efne kcóo akufé añokñ Pedru tóo a méssé ke be ken kene ké aajé. ⁵⁶ Komókó ma asif óló unin biikmane beméesé ankbala ñkcóo, a ñinma ñkbóñ a ya: “Alanté ó mat ke, ke Jesus.”

⁵⁷ Ma Pedru lóo a ya: “Anin, niñ ñétul alanté ó!”

⁵⁸ U res ñrocon alanté óló, ñinma a ya: “U wó ke en ñbama!” Pedru wélkema: “Alanté, ñét ke uwód ñbama.”

⁵⁹ Ma u res at ñrocon, óló ya: “Cóssó u wó ke ké ke en, ya uke en ñGaliléia.” ⁶⁰ Ma Pedru wélkema: “Alanté, ñétul wel ukene nsaan!” Komókó a tikne saan ñék raan. ⁶¹ Awakma tira Jesus bithilé a ñin Pedru. Pedru onthé psaan Jesus saan mane ké: “Waaba a ñék nben tóo raanta uke nwépcé kyas kab ya wét ñi ul.” ⁶² Tóo añkitn a yan afyalé a leec ke bwalñassal mdañ.

Bessóndé léita Jesus

⁶³ Belanté kene ké nkpéf Jesus, be nléitama ké be ñuuma. ⁶⁴ Be nléth ma kid be nbañ ma, be nkpaama: [Nre u ke asaanta nsaan Ñaala.] “Eela uuna?” ⁶⁵ Be nsaan ké kwel kóló ñkñóbé ñétna ñen.

Jesus ankitn ηbetónké ηbejudéus

⁶⁶ Ben both ñanne, bendañ be kóló ηJudeus ke belama ηbyulé ηódn Njaala, ke benlamlam ηfité na Moisés socolundé. Abé be it numa Jesus ankitn ηktónké fndañ. ⁶⁷ Abé be kpaama: “U ke Kristu.” Jesus wélke bama: “A nnimi baa, baa ét ke nnañ. ⁶⁸ A nde nkpa a baa, baa ét ke nmara wélkena. ⁶⁹ Ma klakó tóo ankitn Mbe Njalanté ke nméssé a pcac ηfcef fómti Njaala téεne ηkmara men.”

⁷⁰ Anu be kpaama: “U ke Mbe Njaala?” A ya bama: “Baa a saan ya nke Mbe Njaala.”

⁷¹ Be saan: “Nkmala kela ba nañkna at. Ma ba siimna wen a saanne ke psum ηen.”

Jesus ankitn na Pilatu

23 Beñañ béké men sit be num Jesus a Pilatu kene alama fñtéra ηJudéia. ² Be cuuk ma lacadna be ya: “Ba biik alanté ó, antum beñañ sita somotna flama, anña ya be mók yéta pkó alama undañ; aya at enó ke al Aala ittene kene mben ke alama.” ³ Pilatu kpa a Jesus: “U ke alama ηbejudéus?” Jesus wélke ma aya: “U saan.”

⁴ Pilatu ya belama ηbeyulé ηódn Njaala ke beñañ men: “Nét biika niñ kthakat alanté ó.” ⁵ Ma be lóo mbusabus, be nsaan: “A mat kpénkpén beñañ ke kwel a matne laam men a Judéia; a cuukté a Galiléia, katna a kath anu.”

Be num Jesus ankitn na Éródis

⁶ Ben Pilatu siimne bama be took Galiléia, a kpaanri Jesus ke en ñaajé. ⁷ Ben a ulne ya a keké en ñfñtéra ñalama Éródis, a itma pa Éródis keneké at aJerusalén klé ké. ⁸ Ben Éródis biikne Jesus, acée ke fayé, ya acacma ké nañ biikna, cal a siimne kwel ñkñóbé ñen. A ññóñké ae ya kfenal ankitn ñen. ⁹ A kpaama kyas ññóbé ma Jesus ét ma wélke wel wóló. ¹⁰ Alama ñbeyulé ñódn Ñaala ke benlamlam ñfité na Moisés be nlacadma ké ke fayé men. ¹¹ Éródis ke besóndé ñen be siuma, be nléitama; be tumma kyatil kebóñcé mébne ken ñalama, be ñañtima a Pilatu. ¹² Fléma ftira Pilatu ke Éródis wónjól ya be macré ké. ¹³ Pilatu wónjól ke belama ñbeyulé ñódn Ñaala ke flama ke beñañ aya bama: ¹⁴ “Ba numte ñi alanté ó, ba yaya a mat sit beñañ somotna flama, ma nkpaama ankitn ñren, ñét biik a en niñ kthakat kóló cal

baa saanne. ¹⁵ Kata Éródis at ét biika flume aen, ya cal baa biikne, a ñañtite baa en. A ét ya wel wóló tékne kelóré. ¹⁶ Abé nke ma nlibit, ñjisma.”

¹⁷ A komókó ñpcé be tookne Paskua téenjké fñane ñjisna bama araŋ wód. ¹⁸ Fñbuŋ ñbeñaŋ men kpool a fód, be saan: “Ab alanté ó isba Barabás.” ¹⁹ Barabás tumeleké aódn ñkeraŋ ya a sit ké beñaŋ a kethéw somotna flama; at aabké al.

²⁰ Pilatu saan at ke beñaŋ, ya a naŋ isna Jesus.

²¹ Ma be wélke ke kpool: “Thañktana en! Thañktana en!” ²² Kyas ñabal Pilatu saan ke bama, a kpaá: “Ma kthakat kela ayaté? Nét biik aen niŋ kthakat kóló tékne kelóré. Abé nke ma nlibit, ñjisma.”

²³ Ma bama men ñaté benkpoolké ke fayé ya bee ma thaŋkta, katna be kpók ke kpool ñbama. ²⁴ Pilatu biik ya atéek ya cal be sakne. ²⁵ A is bama en, be sakne en be tumne aódn ñkeraŋ ya a sitké beñaŋ somotna flama at aab al. A ñon Jesus a kñaŋ ñbama.

Jesus apsin ntóo kelóré

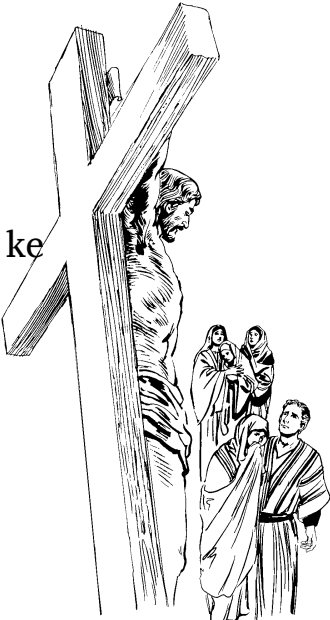
²⁶ Komókó bessóndé kemane nnum, be thak alanté óló be tookne Simón, kene en ñkethéw ñSireni, ketene nñan a kpóol. Be etma fbalak ñksañal aptan ya ae fen num antaan na Jesus. ²⁷ Fñbuŋ fndaŋ ñbeñaŋ ntóo antaan

ɲen, ke binin be kóló keké nlec, be ntebelandé.

²⁸ Jesus bithilé aya bama: “Binin ɲJerusalén, mók na ñi leec. Leec na kó ren, ke mkbe ren. ²⁹ Ya klé kwóo ke nkath beñaɲ ke nben saan: ‘Pala abe ken étne téen mbe, étne tita rée kata flé fóodn, be ét yélti.’

³⁰ A flé fé be ke ncuuk ya ɲciɲilat kóbenaté ktéra ɲba. Be ke nña ɲciɲilat ksóñ: ‘Sona ba.’ ³¹ Ya nde bessif pcalbó ke ñi, we ke nben res ke baa?”

Kenɲaɲkta

³² Be num at belanté bessebm keneké be ken matne ya kwel kwóo, ya be lóod awela wód Jesus. ³³ Komókó be kathne awela be tookne mbémbelé ɲpkó, aajé bethaɲkta ke beñaɲ bwóo béké wód afcef fómti óló afcef fawla. ³⁴ Jesus saan: “Baaba, rutul bama, ya be étul wel be kene nña.” Abé be kpeɲ pala cal wetelindena keyatil ɲen. ³⁵ Beñaɲ caté be

nñin. At belama ɲjudeus be nléitamaké, be nsaan: “Akpalti beñaɲ be kóló; pa akpalti pkó ɲen at nri a kemo al Aala ittene!”

³⁶ Besóndé nléitamaké at, be tóo be sólma, be ɲonma lisa uthélé. ³⁷ Be yama: “Kpalti pkó ré nri

ukemo alama ηbejudéus.”³⁸ Be thiil aftakpa be tum ktéra ηen saan wó: “Ó ke alama ηbejudéus.”

³⁹ Wód mbelanté bewó béké be lésne ηét ma, a kpama: “Antañ wó ét ke al Aala ettene? Kpalti pkó ré, u kpalti ba at.”⁴⁰ Ma ólóma thénj ke en, a kpaama: “U wétita kólé Aala? U nmuη kerañ cal ηalanté ó.”⁴¹ A babók utéek ba, ya ba ke ntobok wen ba tékne a wel wóo baya ne, ma ó, ét ya welówel wóo.”⁴² A bithelé a saan: “Jesus unthé ñi komókó uyat ne a flama ré.”⁴³ Jesus yama: “Nke na nsaan cóssó, waaba, waaba uke nke keñi awela ηkyab.”

Kelóré na Jesus

⁴⁴ Ben lée losne katha abpkó; ηjrimbu léth lée; ηjtéra men ηaté abmé katna ηamlée.⁴⁵ Fkurtina kene na a ódn Njaala fessé añokη.

⁴⁶ Awakma tera Jesus kpool ke fayé, a saan: “Baaba, ηon fyabm ra afcef ré.” A sawlé saanta abó a lóod.

⁴⁷ Andañ ηbesóndé ηRómanu biik wel resne. A cim Aala, aya: “Cóssó alanté ó keké ulosé.”⁴⁸ Fηbuη ηbeñañ men socolundé ne malana keñthañkta biik wen resne, be cuuk uwa fsañ ηbama, be bith akkula.

⁴⁹ Men beken ulne Jesus, ke binin bentene ke en titna Galiléia, be keké kerajé ŋrocon, be nñin kwel kó.

Kekpébelé na Jesus

⁵⁰⁻⁵¹ Téenkeneké alanté óló be tookne José ŋkethéw kóló ŋJudéia be tookne Arimateia. A keké alanté ubóñcé ulosé keneké nñónka flama Njaala. Enó keké en fñsocolundé ŋbetónké ŋbejudéus a ét niime wel be wónólne, niŋ ke kwel be yane. ⁵² A tóo a Pilatu, a sakma leté na Jesus é nimema. ⁵³ Komókó awaltene wen afbalak ŋksañal, aléth wen mñóma satne usa, a tum wen abbuu be tefne aklaakŋ, awela al óló étne ké tita tumelé. ⁵⁴ Fkeké flé nsawlana ŋñanna both ŋflé ŋkyab.

⁵⁵ Binin rónneké Jesus titna Galiléia be tóo antaan na José be biik buuma cal somima tumelene aajé.

⁵⁶ Be bith akula tóo mékésna yóké ke mmas matne kpam kefaŋe kesume yóka leté na Jesus. Flé ŋkyab, be yab cal fité na Moisés itne.

Jesus sit a kelóré

24 Flé ŋkintitn ŋkintiké koluthunkol, binin tóo afthilé be num yóké matne kpam kefaŋe kesumi be caineké mékés. ² Be biik flaakn yan abpsum ŋthilé. ³ Be yat abbu be ét biik leté Nñandan Jesus. ⁴ Ubóteké bama be ét ul wel be kene nña awakma tira belanté bessebm yantelé bama kekyatil ŋkñaré. ⁵ Binin kpéŋép be ŋóon kcum ŋbama abóca

belanté béké kpaa bama: “We ñonne baa keté nkékn al wyété afnñokn ñbelóré? ⁶ A étke anu, ma a sit. Unthena wel a saanneké baa awé akeké ke baa tita a Galiléia. ⁷ Ya Mbe Ñalanté be téekma ñonna akcef ñbelanté be kpami kó be tékma thanjtana atéey sita a kelóré flé fñabal.”

⁸ Komókó ké binin unthé saan na Jesus. ⁹ Komókó be bithne a kethéw, be tóo saan kwel kó men biitath ñen ñcefmen ko wód bék ke beñañ be kóló keneké aajé. ¹⁰ Benin bók keké Maria Madalena ke Joana, ke Maria yamna Tiagu, ke benin bekóló keneké ke bama, bama saan biitath kwel kó. ¹¹ Ben be siimne be ét nañ, ya be biik ya binin ke nsaan keñcaakn. ¹² Ma Pedru sit, a rét tóo afthilé, a lééré, a biik kñóma ktira be léhteneké Jesus beleñe. Anu añañ akula wel wó resne bótma té.

Abpsin ntóo a Emaus

¹³ A fléma ftira be kóló ñbama bessebm keké abpsin tóoa afgunda fóló be tookne Emaus étne

lonra raac ke Jerusalén. ¹⁴ Bentóo, be nsaan bama be tira a wel men resne. ¹⁵ Cal bekene ntóo, be nkpélré be nkpanré bama be tira, Jesus nleté ñen kath aódré ke bama. ¹⁶ Ma umép ké ya kid ñbama mé be ét ke nbiik ñkpóoñ be wiikma. ¹⁷ A kpaa bama: “Wó ke saan we baa kene nfót baa nkpélré baa be tira?”

Be caté ke fcum fvoalne assal. ¹⁸ Wód ñbama be tookne Kléofas, kpaa ma: “U utira ke ayóobré a Jerusalén étne ul kwel resne klékó?”

¹⁹ Abé Jesus kpaa bama at: “Kwel kwe?”

Be wélke: “Kwel resne ke Jesus ñNasaré. Alanté é keké asaanta ñsaan Ñaala téenñe ñkmara a kwel a matne ya ke ken a matne saan ankita Ñaala ke beñañ men. ²⁰ Belama ñbeyulé ñódn Ñaala ke flama ñonma ya bee ma allal a kelóré be thanktama. ²¹ Ba nñónké ya enma ke ankpalti ñIsraél. A klawé ñkwel kó men, waaba ya flé fñabal uresne. ²² Binin be kóló at ñftho ñba tum wel bótté ba, ya be tóo kulothunkul afthilé. ²³ Be ét biik somema aajé. Be bithté be saan ya be biik kérelé nthan Ñaala yane bama ya ake uyété. ²⁴ Be kóló keneké ke ba aajé be tóo afthilé, be biik men cal binin saanne, ma be ét biika Jesus.”

²⁵ Anñan Jesus ya bama: “Psool ñpsalna frekmen bwe baa téenñ! Baa mat ufelé naña wen ñbesaanta saan Ñaala saanne! ²⁶ Anñan Kristu ét téek muña kwel kó men a bena tóo yatna afcimbé ñen?” ²⁷ Ares a cuuk a kekarta na Moisés ares men a wen

ɲbesaanta saan Ɗaala, a lembad bama wel kekarta kelété saanne a wel ɲen.

²⁸ Be kath afgunda be keneké ntóo. Enó ya cal ɲal kene ɲoos tóo ankítɲ. ²⁹ Be béalatma, be yama: “Ɗaté ke ba; wel res lée yól.” A yaat ɲatena ke bama.

³⁰ Ben a kene ke bama améesa Jesus caɲ fbónɲ, aya Aala wai, a ammal fen a wetelindé ke bama. ³¹ Abé komókó ké kid ɲbama upté, buulma ares a mad afnñokn ɲbama. ³² Be kpaandé: “Aɲtaɲ fiɲi ɲba étké ba ɲthéd komókó ké a kene nsaan ke ba abpsin, komókó a kene ba nlembat kekarta kelété?”

³³ Be sit awakma tira, be bith a Jerusalénɲ. Be biik beɲkel ɲbama ɲcefmén ko wód bék bwónolóndé ke beɲaɲ be kóló keneké ke bama. ³⁴ Be nsaan ké: “Cóssó ken, Andaɲ sit a kelóré! Simónɲ biikma.”

³⁵ Bessebm bék saan bama wel resne abpsin, at cal buulmane komókó a kene ɲammat fbónɲ.

³⁶ Komókó be kene nkpélré a kwel kó Jesus nleté ɲen yantelé afnñokn ɲbama, aya bama: “Fcée e ke, ke baa.” ³⁷ Be kpénép, be ɲaté ke kólé, be nsallabé ya ɲruuma a be ke nbiik. ³⁸ Ma Jesus

kpaa bama: “We ñonne baa kpéñépté baa nsal thakthak? We ñon baa keté nted abó? ³⁹ Ñin na kcef ra ke kiñ ra, ya ñi litera en, mamna ñi, baa ke ñul ya ñi en, ñruuma ét téen̄ kool ke tew, cal baa biikne ntéen̄.”

⁴⁰ Komókó a kene nsaan abó a kédn bama kcef ñen ke kiñ ma. ⁴¹ Be étké tita nañ ya be cée, ubótteké bama. A kpaa bama: “Baa téen̄ wel wóló ñóm̄ma?” ⁴² Be ñonma fthaké ñithé uthérath. ⁴³ A tobok fen a óm ankít̄n ñbama. ⁴⁴ Aya bama: “Kwel kó ñcai ké baa saan komókó nkeneké ke baa, ya men keneké uthilnath a kónta na ñi a fité na Moisés, kekarta ñbesaanta ñsaan Ñaala, ke wen ñlep, utéen̄ kee.”

⁴⁵ Ares a ubot bama pkó ya be maraté thaka ññane ñke karta kelété. ⁴⁶ A ya bama: “Abó uke uthilnath ya Kristu téen̄ké muña a flé ñjabal a e sit a kelóré. ⁴⁷ Ya beñañ mara saanta bésnañulké ke rutulna ñkthakat aftooké ñen asool ñbeñañ men. Be ke ññal a Jerusalén̄. ⁴⁸ Baa ke kmaala ñkwel kó. ⁴⁹ Ñi nkete nñit klawé ñbaa wen Baaba yane a ke ba ñjon. Ñatena a kethéw ñJerusalén̄ katna ñkmara ñala benté klawé ñbaa.”

Jesus res ala

⁵⁰ Abé Jesus res anum bama afvyalé, aksin̄ ñBétania. Ayoot kcef ñen, a sak Aala klawé ñbama.

⁵¹ Komókó a kene nsak Aala, a raacré ke bama, a numelé a aala. ⁵² Be cimma, be bithté ke fcée fndañ a

Jerusalén. ⁵³ Be matké ke a ódn Njaala flé flé, be
ncim Aala, be nñulma.

